

AVSKAFFANDET AV REVISIONSPLIKTEN - HUR PÅVERKAS INTRESSENTERNAS FÖRTROENDE FÖR SMÅ BOLAG?

Magisteruppsats i företagsekonomi för civilekonomexamen

Dzenana Delic
Anna Brorsson

VT 2012:CE03

HÖGSKOLAN I BORÅS
INSTITUTIONEN HANDELS- OCH IT-HÖGSKOLAN

Förord

Det har varit väldigt intressant och givande att utföra en kvalitativ studie av hur myndigheter, banker och revisionsbyråer tror att förtroende för små bolag påverkas efter avskaffandet av revisionsplikten. Vi har fått en ökad förståelse kring det valda ämnet och vad olika intressenter tycker om lagförändringen. Vi hoppas att vi kommer att kunna ta del av kunskaperna från uppsatsen senare i arbetslivet.

Vi vill tacka vår handledare Christer Holmén och alla respondenter som har bidragit till att vi har kunnat genomföra denna studie. Vi är tacksamma för det stöd vi har fått under studiens gång, men även för Christers engagemang.

Borås 30 maj 2012

Anna Brorsson

Dzenana Delic

Svensk titel: Avskaffandet av revisionsplikten – Hur påverkas intressenternas förtroende för små bolag?

Engelsk titel: The abolishment of the statutory audit – How does the trust in small companies affect the stakeholders?

Utgivningsår: 2012

Författare: Anna Brorsson och Dzenana Delic

Handledare: Christer Holmén

Abstract

The new legislative changes that were made regarding the auditing was that the requirement is now suspended. This affected companies as well as stakeholders. Such as accounting firms, banks and governmental authorities. An election promise was made in 2006, by the conservative non-socialist parties, which involved suspension of mandatory auditing. The required auditing became an optional on November 1st, 2010, and this affected closer to 250 000 smaller companies. A company is obligated to have an auditor if they have more than three employees, their turnover has to be over three million SEK and that the balance sheet total has to be over one-and-a-half million SEK. If two out of these three requirements are fulfilled, the company are not obligated to have an auditor.

The elimination of the mandatory auditing are a definite advantage for the smaller companies since it is mainly in particularly cost savings. This can also be a disadvantage too though. When a company decides to abolish their auditor, there will be more inspections from the Tax Authority, also known as Skatteverket. Another disadvantage about removing an auditor is that the company might not be as trusted as they were when having one. When the subject about more tax- and accounting frauds amongst the stakeholders is brought to attention, some concern might arise. A lot of the smaller companies, despite the legislative changes, choose to keep their auditor since it is not only a sign of quality, but also a safety as the auditor audits and advises the company.

The issue that has been brought to attention in this essay is: How does is trust for a company affected by a removal of an auditor services after the legislative changes regarding auditing.

The purpose of this assignment is to check whether or not the trust has been jeopardized for companies that chose to remove their auditor after the legislative changes. The study has been written and researched in a qualitative way, where interviews have been used to get an even more credible ensemble from the parties involved. The interviews included in the research that was done earlier, made it easier to analyze the answers.

In conclusion, we agreed on that the trust will not be affected if the companies have or have had a long-term agreement with their banks. Accounts that have been reviewed by

an auditor or an auditor consultant will have a higher quality and be more credible. It will be harder to discover economic frauds within a company that do not have an auditor, because, i.e. receipts can be easily hidden from the auditor. Skatteverket and the banks will be able to make inspections at corporations by themselves, if they notice that economic fraud increases, which eventually will lead to higher requirements. We believe that many corporations will keep their auditors as it gives them safety leverage and an advantage when dealing with business and credits.

(The essay is written in Swedish).

Keywords: Abolishment of the statutory audit, Trust, Economic crimes

Sammanfattning

En ny lagförändring medförde att revisionsplikten avskaffades, vilket kom att beröra både bolag och intressenter, såsom revisionsbolag, banker och myndigheter. Den borgerliga alliansen lämnade ett vallöfte år 2006 om avskaffad revisionsplikt och den 1 november år 2010 blev revisionen frivillig för ungefär 250 000 småbolag. De krav som ställs för att bolag skall vara skyldiga att ha revisor är att de har mer än tre anställda, omsättningen skall vara mer än 3 miljoner kronor och balansomslutningen skall vara mer än 1,5 miljoner kronor. Minst två av dessa krav måste vara uppfyllda.

Revisionspliktens avskaffande är en fördel för de små bolagen, då det handlar om kostnadsbesparingar, men det kan också innebära en nackdel. När ett bolag väljer att avskaffa revisorn innebär det att Skatteverket kommer att ha mer kontroll och bolaget kanske inte anses vara lika förtroendefullt som när de anlitar en revisor. Det kan uppstå oro då frågan om fler skatte- och bokföringsbrott uppkommer hos intressenterna. Vissa små bolag kommer välja att ha kvar revisorn oavsett lagförändringen, då det är en kvalitetsstämpel och säkerhet när revisorn granskar och ger råd till bolaget.

Studiens problemformulering lyder: Hur påverkas intressenternas förtroende för de mindre bolag som väljer att inte använda revisor efter avskaffandet av revisionsplikten?

Syftet med uppsatsen är att undersöka om intressenternas förtroende för bolagen har påverkats efter avskaffandet av revisionsplikten. Ett kvalitativt tillvägagångssätt har använts i uppsatsen, där intervjuer har genomförts för att få en helhetsbild från respondenterna. Tidigare forskning har sammankopplats med intervjuerna för att kunna analysera svaren.

Vår slutsats är att förtroendet inte kommer att bli sämre om bolagen har en långsiktig relation med sin bank. Räkenskaper som är granskade av en revisor eller redovisningskonsult kommer att ge en högre kvalitetsstämpel och förtroende. Det kommer däremot vara svårt att upptäcka ekobrott i bolag som döljer kvitton för revisorn. Banker och Skatteverket kommer att kunna kontrollera bolag mer, om det visar sig att ekobrotten har ökat, vilket också leder till högre krav. Vi tror att många bolag kommer att ha kvar revisorn för att det ger en trygghet och fördel vid krediter och affärer.

Nyckelord: Avskaffandet av revisionsplikten, Förtroende, Ekobrott

Innehållsförteckning

Förkortningslista	- 1 -
1 Inledning	- 2 -
1.1 Bakgrund	- 2 -
1.2 Problemdiskussion	- 4 -
1.3 Problemformulering	- 7 -
1.4 Syfte	- 7 -
1.5 Avgränsning	- 7 -
1.6 Disposition	- 7 -
2 Metod.....	- 9 -
2.1 Vetenskapligt synsätt	- 9 -
2.2 Vetenskaplig ansats	- 9 -
2.3 Val av metod	- 10 -
2.4 Studiens tillvägagångssätt	- 10 -
2.5 Datainsamling.....	- 11 -
2.6 Urval.....	- 11 -
2.6.1 Intervjuer	- 12 -
2.7 Reliabilitet och validitet	- 13 -
2.8 Källkritik	- 13 -
3 Teoretisk referensram	- 15 -
3.1 Trust theory	- 15 -
3.2 Förtroende - definition	- 16 -
3.3 Frivillig revision.....	- 19 -
3.4 Kvalitet och kontroll	- 22 -
4 Empiri	- 25 -
4.1 Avskaffande av revisionsplikten för små företag (SOU 2008:32).....	- 25 -
4.2 En frivillig revision (proposition 2009/10:204)	- 26 -
4.3 Skatteverkets yttrande (SOU 2008:32)	- 26 -
4.4 Ekobrottsmyndighetens remissvar (EBM A-2008/0123)	- 27 -
4.5 Intervjuer	- 27 -
4.5.1 Myndigheter	- 27 -
4.5.2 Banker.....	- 30 -
4.5.3 Revisionsbyråer	- 33 -
5 Analys och tolkning av empiri.....	- 38 -
5.1 Påverkas förtroendet?	- 38 -
5.2 Kommer den ekonomiska brottsligheten att öka?.....	- 39 -
5.3 Ställs det högre krav på bolagen?.....	- 41 -
5.4 Kommer kvaliteten i räkenskaperna att påverkas?	- 42 -
5.5 För- och nackdelar med revisionspliktens avskaffande	- 44 -
5.6 Kontroll	- 44 -
5.7 Valet att ha kvar revisor	- 46 -
5.8 Framtiden och gränsvärden	- 47 -

5.9	Kostnadsbesparing	- 48 -
6	Slutsats	- 50 -
6.1	Förtroende och kvalitet	- 50 -
6.2	Ekobrott	- 50 -
6.3	Kontroll och höga krav	- 51 -
6.4	Valet av att ha kvar revisor, alternativt välja bort	- 51 -
7	Avslutande diskussion	- 52 -
7.1	Förslag till fortsatt forskning	- 52 -

Bilaga 1 - Intervjufrågor

Bilaga 2 - Skatteverkets yttranden

Förkortningslista

AICPA	American Institute of Certified Public Accountants
EBM	Ekobrottsmyndigheten
EG	Europeiska Gemenskapen
EU	Europeiska Unionen
FAR	Föreningen för revisionsbyråbranschen
FAR SRS	Organisationen för revisions- och redovisningsbranschen
FRSSE	Financial Reporting Standard for Small Enterprises
IASB	International Accounting Standards Board's
ISA	International Standard of Auditing
Nutek	Verket för näringslivsutveckling
PwC	PricewaterhouseCoopers
Reko	Svensk standard för redovisningstjänster
SEB	Skandinaviska Enskilda Banken
SOU	Statens Offentliga Utredningar
SRF	Sveriges Redovisningskonsulters Förbund

1 Inledning

Det inledande kapitlet behandlar bakgrunden till avskaffandet av revisionsplikten, vilket leder till en problematisering och forskningsfråga. Uppsatsens syfte och avgränsningar presenteras därefter.

1.1 Bakgrund

Den borgerliga alliansen hade lämnat ett vallöfte år 2006 om avskaffad revisionsplikt, förklarades det i Dagens Nyheter (2010). I den utredning som framfördes år 2008 lades ett förslag fram med högre gränsvärden för antal anställda, balansomslutning och omsättning i bolagen. Skribenten förklarade att branschorganisationen för revisorer och rådgivare (FAR SRS), ansåg att det var bättre att gränsvärdena skulle öka allt eftersom de oväntade konsekvenserna visade sig (Jonsson, 2010). I Dagens Industri (2008) berättade skribenten att det första förslaget om avskaffad revisionsplikt byggde på EU:s gränsvärden som var betydligt högre. Det innebar att bolag med färre än 50 anställda, omsättning under 83 miljoner kronor och tillgångar under 41,5 miljoner kronor undkommer revisionsplikten (Andréasson, 2008).

Professor Per Thorell och professor Claes Norberg gjorde en utredning för Svenskt näringsliv där de kartlade fördelar och nackdelar av att ha lagstadgad revision för små svenska bolag. Denna utredning låg till grund för den utredning som regeringen gjorde senare (Revisionsplikt i små aktiebolag, 2005). Utredningen som gjordes av regeringen under perioden 2006-2008 resulterade i ett remissvar med nytt förslag om avskaffandet av revisionsplikten som skulle träda i kraft 1 juli 2010. Det skulle tillämpas för första gången för räkenskapsåret som var närmast efter den 30 juni 2010. Innan lagen om avskaffandet av revisionsplikten trädde i kraft var revisorerna skyldiga att granska styrelsen och verkställande direktörens förvaltning. Revisorerna var tvungna att granska sin klient och hur denne fullgjort sin plikt att betala skatt, men även att undersöka om det funnits några ekonomiska brott i klientens verksamhet. Kraven för att bolagen skall vara skyldiga att använda revisor är att minst två av följande kriterier skall vara uppfyllda: att ha fler än tre anställda, omsättningen är mer än 3 miljoner kronor och att balansomslutningen är mer än 1,5 miljoner kronor (Avskaffande av revisionsplikt, SOU 2008:32). I Swedbanks nyhetsbrev "Bättre affärer" berättade skribenten att revisionen blev frivillig för ungefär 250 000 små aktiebolag från och med 1 november år 2010. Många bolag väntades behålla sin revisor ändå, för att kvalitetsstämpeln vid granskade bokslut skulle riskera att försvinna om revisorn avskaffas (Gianuzzi, 2010).

En anonym författare (2007) berättade att de små bolagen i Finland har uteslutits från kravet på lagstadgad revision i samband med den nya finska revisionslagen som trädde i kraft den 1 juli 2007. När bolagsordningen ändrades kunde revisorn avskaffas, vilket gjordes under förutsättning att bolaget uppfyller mer än ett av kriterierna under de två senaste räkenskapsåren. Kriterierna är att den totala balansomslutningen inte överstiger 1

miljon kronor, att den årliga omsättningen inte överstiger 2 miljoner kronor och att det genomsnittliga antalet anställda är mindre än tre (Anonymous, 2007).

In-Wu, Daqing och Woody (2008) undersökte i sin studie varför kinesiska bolag frivilligt ville att deras finansiella rapporter skulle revideras, då investerarna ansåg att det fanns ett större värde i frivilligt reviderade resultat gentemot oreviderade. Revision av delårsrapporter är obligatoriskt för vissa bolag, men många kinesiska bolag använder revisionstjänster frivilligt för delårsrapporterna, menade In-Wu et al. (2008). Den kinesiska marknaden utredde varför de börsnoterade bolagen låter sina finansiella rapporter revideras frivilligt, men även om investerarna skulle lägga större vikt på att frivilligt granskat resultat än vid ett icke granskat. De förklarade att chefer frivilligt köper revision för att öka förtroendet och informationen på tillfälliga resultat (In-Mu, Daqing & Woody, 2008).

Det grundläggande felet med obligatorisk revision är att det är styrt av myndigheter och inte av bolagen, förklarades det i Hallands Nyheter (2008). Näringspolitiken angriper lagstiftningen, vilket bidrar till att de mindre bolagen får ta egna beslut. Skribenten menade att innan revisionsplikten avskaffades sågs revisorns roll som ett tvång, vilket inte alltid var nödvändigt. I samband med avskaffandet av revisionsplikten skall revisorns hjälp ses som en tillgång. Bolagen skulle kunna fokusera på sina affärer och minska administrativa kostnader (Burén, 2008).

Enligt Skatteverket och Finansdepartementet minskar förtroendet för bolagens bokslut när en revisor inte har kontrollerat siffrorna, berättades det i Västerviks-Tidningen (2010). Föreningen Auktoriserade Revisorer (FAR) och Sveriges Redovisningskonsulters Förbund (SRF) har skapat en branschstandard, Reko¹, för redovisningstjänster för att kunna leverera tjänster (bokslut, deklaration och andra rådgivningstjänster). Skribenten berättade att standarden skall se till att bokslutet är korrekt, även om en revisor inte har kontrollerat siffrorna i bokslutet. Bolag får en kvalitetsstämpel på att bokslutet har granskats av en auktoriserad redovisningskonsult, men också att bokslutet uppnår kraven som banken och Skatteverket kräver (Broberg, 2010).

Redovisningen, revisionen och bolagsstyrningen har ställts inför svåra problem som långsamt har förstört kvaliteten och oberoendet i den finansiella rapporteringen, menade Imhoff (2003). AICPA² har haft stor påverkan på arbetet under många år för att utveckla och förfina god redovisningssed, dock har de misslyckats med att lösa problemet med allmänhetens förtroende för oberoende revisorer. Författaren menade att problem berör kvaliteten i redovisningen och revisionen måste lösas, vilket innebar att myndigheter måste ta tag i de svagheter som finns i bolagsstyrningen (Imhoff, 2003).

¹ Reko är en svensk standard för redovisningstjänster och ett ramverk för god sed för redovisningstjänster. Den första versionen av Reko gavs ut av FAR 2008, vilken skall bidra till högre kvalitet på redovisningstjänster.

² American Institute of Certified Public Accountants (AICPA) är världens största organisation som representerar revisionsbranschen och grundades år 1887. Ledamöterna på AICPA representerar områden så som myndigheter, näringsliv, offentlig praktik, utbildning och konsultation. Organisationen sätter etiska standarder för yrkesverksamheten och amerikanska revisionsseden när det gäller privata företag, statliga och lokala myndigheter, ideella och federala organisationer.

Enligt Norrbottens-Kuriren (2008) var regeringens mål med avskaffandet av revisionsplikten att sänka bolagens administrativa kostnader. Skribenten berättade att revisorn inte bara har en kontrollerande funktion över räkenskaperna, utan används också som rådgivare. Det antogs att växande bolag hade valt att inte anlita revisorer, vilket skulle leda till besparingar, men som skulle straffa sig i längden. Skribenten menade att växande bolag är beroende av revisorn för att kreditgivare och leverantörer skall kunna ta del av viktig information om bolaget. Kreditgivare kräver en oberoende granskning av bolagens räkenskaper för dem som har valt att inte använda revisor, då de vill ha tillgång till bankens tjänster. Det negativa för bolag är att det blir dyrare med en granskning i efterhand, vilket skulle öka de administrativa kostnaderna. Troligen skulle ekonomisk brottslighet öka i samband med olagliga transaktioner eller inköp av varor i bolagens namn som används för privat bruk. Enligt Skatteverket skulle antalet omedvetna fel öka i bolagens räkenskaper vid avskaffad revisionsplikt (Berggren, 2008).

1.2 Problemdiskussion

Bokföringsbrotten skulle öka kraftigt samtidigt som regeringen avskaffade revisionsplikten för mindre bolag, förklarades det i en artikel i Sydsvenskan (2008). Skribenten förklarade att en större del av EU-länderna hade avskaffad revisionsplikt för småbolag och Sverige var ett av de länder som har haft kvar lagstadgad revision. Administrationskostnaderna skulle sänkas kraftigt i samband med avskaffandet av revisionsplikten, vilket skulle minska merkostnaderna som svenska bolag hade jämfört med sina utländska konkurrenter. Skribenten var övertygad om att bankerna skulle ställa krav på bolagen att anlita revisorer för att få krediter. Skatteverket har gjort en utredning där det förekom ett förslag om att de har rätt att med kort varsel kontrollera bokföringen i bolagen (Ström Melvinger, 2008).

Finansdepartementet var en av huvudmotståndarna till regeringens utredningsförslag om avskaffandet av revisionsplikten, förklarade skribenten i Dagens Industri (2009). Anledningen till motståndet var att det skulle kunna leda till mer skattefusk, vilket i sin tur genererar mindre skatteintäkter till staten. Skribenten berättade att enligt en utredning från Nutek³, som var en statlig förvaltningsmyndighet, visades det att avskaffandet av revisionsplikten skulle leda till att de administrativa kostnaderna för småbolagen skulle minska med 6 miljarder kronor (Tulin, 2009).

Förtroendet påstås vara baserat på en uppsättning regler enligt Ji och Orgun (2006), vilket kan beskriva förtroendet för aktörer i ett system. När en aktör förlorar förtroendet eller om denne skulle få nytt förtroende i en rörlig miljö måste systemet med regler granskas, annars är risken att den inte kan användas som en säkerhet. Tillit och förtroende för ledningen är viktiga frågor för ett säkerhetssystem, menade författarna (Ji & Orgun, 2006).

³ Nutek är Verket för näringslivsutveckling, som har varit en myndighet med stort ansvar för att kunna uppnå de mål som regeringen har om fler och växande företag, men även utvecklingskraften i hela Sverige.

Enligt Dagens Industri (2008) var mardrömsscenario att ekobrott skulle öka markant i och med avskaffandet av revisionsplikten. Gudrun Antemar, generaldirektör för Ekobrottsmyndigheten, menade att det är svårt att tro att det går att åtala eller straffa de som väljer bort revisorn. Brottsförebyggande rådet ansåg att revisorernas lagstadgade anmälningsskyldighet har en viktig roll för att upptäcka brottsmisstankar. Den avskaffade revisionsplikten skulle kunna leda till ökade bokförings- och skattebrott utifrån ett ekobrottsperspektiv. Skribenten berättade att Finansinspektionen var negativa till att avskaffa revisionsplikten och revisorns skyldighet att agera och anmäla vid brottsmisstanke. Det skulle vara bra att införliva kontrollåtgärder, eftersom att gransknings- och anmälningsskyldigheten skulle upphöra (Palutko Macéus, 2008). Även kritikerna i Göteborgs-Posten (2008) ansåg att avskaffandet av revisionsplikten skulle öka riskerna för skattefel, penningtvätt och ekobrott. I samband med avskaffandet av revisionsplikten behöver revisorn inte längre anmäla brott eller meddela ansvarsfrihet för bolagsstyrelser. Skribenten menade att avskaffandet av revisionsplikten skulle leda till att revisorerna hade mindre insyn i räkenskaperna, vilket skulle göra det lättare för bolag att begå brott. Enligt Finansinspektionen var det en kvalitetsstämpel för bolaget om det har skett en granskning av revisorerna. Näringslivet skulle bli de stora förlorarna om det skulle visa sig att lägre revisionskostnader leder till ökad ekobrottslighet (Hugo, 2008).

Zemi et al. (2012) förklarade att bolag som väljer att anställa revisorer har bättre kreditbetyg (bättre betyg hos kreditgivarna vid lån), men även bolag som väljer att bli granskade visade sig ha högre upplevd kvalitet. Författarna förklarade att det blir en ökning av kostnader för bolaget då de betalar för revisionen. Avgiften kan däremot anses vara en grund för bolagens vilja att betala mer för högre upplevd kvalitet i revisionen och för att intressenterna ska få högre förtroende för bolagen (Zemi et al., 2012).

Författaren Nagy (2005) undersökte förändringar på revisionskvalitet. Det har visat sig att när bolagen frivilligt anlitar en revisor kan de finna en vars syn på redovisning är densamma som bolagets. Författaren argumenterade för att nivån av vaksamhet hos revisorn sannolikt skulle bli lägre eller densamma, i de fall bolagen själva får välja (Nagy, 2005).

Det är problematiskt att mäta kvalitet i samband med revision, menade Wooten (2003). Författaren förklarade att en misslyckad granskning kan leda till konkurs. I första hand måste väsentliga felaktigheter upptäckas och sedan rapporteras. Om det inte finns några tvister får bolag bra betyg vid granskning och måste sällan förnya revisionsberättelsen. Wooten (2003) förklarade att bolaget därför kan utföra högkvalitativ revision (Wooten, 2003).

Kilgore, Radich och Harrison (2011) berättade att misslyckanden i revisionen har hotat trovärdigheten och kvalitet är återigen en viktig fråga. Uppfattningar om kvaliteten skulle öka tillförlitligheten och trovärdigheten av finansiella rapporter. Författarna menade att misslyckanden i revisionen har givit konsekvenser för tillsynsmyndigheterna och redovisningsbranschen om att förbättra förtroendet. Inte bara det, utan också för övervakningen av revisionbolag och att främja kvaliteten på deras revisionstjänster (Kilgore, Radich & Harrison, 2011).

Förtroende skiljer sig från tillförlitlighet, vilket innebär att redovisningen inte kan lyckas vara förtroendefull samtidigt som den är tillförlitlig, förklarade Wright (2010). Författaren menade att en person kan vara pålitlig vid vissa tillfällen, men inte vid andra. Det kan till och med vara så att personen är förtroendefull samtidigt som denne inte är det. Värdet av förtroende måste bedömas i relationer beroende på handlingarna. Wright (2010) ansåg att banken kan undersöka villkoren för förtroende, genom att inte tillmötesgå kundens krav. Uppfylls inte villkoren för situationen är det inte längre ett förtroendeuppdrag (Wright, 2010).

Revisionen innebär en granskning av kvalitetsprodukter, tjänster, processer i ett bolag eller kvalitetssystem i allmänhet, menade Andreescu (2012). Vissa åtgärder krävs för att undanröja felaktigheter som upptäckts och för att förhindra att de upprepas. Författaren menade att revisionens kvalitet är ett viktigt verktyg för ledningen att uppnå organisatoriska kvalitetsmål. Huvudsyftet är att bedöma de åtgärder som krävs för att förhindra brister och belysa möjligheter att förbättra bolagets kvalitetssystem. Författaren förklarade att revisionen för bolaget kan leda till rekommendationer för förbättringar, framtida verksamhet och affärsrelationer (Andreescu, 2012).

Libby (1979) förklarade att det inte finns stora skillnader mellan hur bankmän och revisorer ser på innehållet i revisionsberättelsen, men banken såg däremot mer till revisionsberättelsens innehåll. Författaren förklarade att det kan ske misstolkningar om skillnaden är för stor mellan bankmäns och revisorers uppfattningar och åsikter. Revisionsberättelsen är viktig för kommunikationen mellan revisorn och intressenterna. Bankmännens beskrivningar och uppfattningar skulle ge en del av den nödvändiga grunden för användning av psykologiska teorier som verktyg för att förutsäga effekterna av olika revisionsrapporter vid beslut om lån till bolagen. Libby (1979) menade att grunden för revision är att anmärka brister för det som avviker från standarder (Libby, 1979).

Sambandet mellan frivillig revision och vikten av de tjänster som tillhandahålls av revisorn beror på hur väl revisorn känner till verksamheten, berättade Niemi et al. (2012). Revisorns erfarenhet av att förklara fördelarna med att ha reviderade räkenskaper påverkade också valet av frivillig revision. Författarna var av den uppfattningen att faktorer som påverkar bolagets storlek, behovet av interna kontroller och förbättrad kvalitet på finansiell information påverkade efterfrågan av frivillig revision bland små och medelstora bolag (Niemi et al., 2012).

Larsson (2005) diskuterade den politiska och professionella kampen om revisorernas kontrollerande ansvar i Sverige när det gäller brottslighet. En revisor i Sverige är skyldig att rapportera brott och kan enligt författaren ses som en reaktion på skandaler och kriser. Förordningen utvecklades som en del av långt gående politiska program och problematiseringar för att kunna bekämpa den ekonomiska brottsligheten. Revisionens utveckling har påverkats av skandaler och Larsson (2005) berättade att det fanns många försvarsargument utomlands om att bedrägeri som medvetet begåtts av ledningen inte

skulle kunna upptäckas av revisorn. Detta skulle leda till att förtroendet för revisorn från kunderna skulle försämrats (Larsson, 2005).

Mardrömsscenarierna är att ekobrotten kommer att öka, vilket skulle öka Ekobrottsmyndighetens och Skatteverkets arbete och resultera i hårdare kontroller. Anses bolagen ha sämre förtroende hos bankerna och sämre kvalitet i boksluten eller räkenskaperna skulle det kunna straffa dem som väljer bort revisorn och redovisningskonsulten. De bolag som väljer bort revision kommer att kunna bli klassade som "brottslingar" av myndigheterna. Hårdare kontroller kommer att kunna leda till att kraven på bolagen blir högre, som exempelvis vid krediter. Bolag som använder revisor får automatiskt en kvalitetsstämpel och anses vara förtroendefulla. För bolag som väljer bort revisorn kan det handla om en besparingsfråga, då det påverkar bolagens konkurrenskraft. De pengar som de sparar kan de lägga på något annat som de anser vara mer nödvändigt, som att exempelvis utveckla verksamheten.

1.3 Problemformulering

Avskaffandet av revisionsplikten är ett aktuellt och omdebatterat ämne och efter den problematik som diskuteras har vi kommit fram till följande forskningsfråga:

- Hur påverkas intressenternas förtroende för de mindre bolag som väljer att inte använda revisor efter avskaffandet av revisionsplikten?

1.4 Syfte

Syftet med denna studie har varit att undersöka om bolagens förtroende har påverkats efter revisionspliktens avskaffande, utifrån myndigheters, bankers och revisionsbyråers perspektiv. Vi ska undersöka om det finns någon skillnad mellan bolag som väljer att ha kvar revisorn respektive väljer bort.

1.5 Avgränsning

Vi har valt att avgränsa oss till banker, revisionsbolag, Skatteverket och Ekobrottsmyndigheten för att undersöka hur de anser att bolagens förtroende påverkas efter avskaffandet av revisionsplikten. Vi har valt att avgränsa oss till revisionsbolag och kreditgivare i Borås. Skatteverket och Ekobrottsmyndigheten har avgränsats till både Borås och Göteborg.

1.6 Disposition

För att få en överskådlig blick av vår uppsats presenteras en kort beskrivning av innehållet i varje kapitel nedan.

Det *andra kapitlet* behandlar valet av metod och studiens tillvägagångssätt. I denna del presenteras bland annat den vetenskapliga ansatsen och synsättet, men även datainsamling och urval.

Det *tredje kapitlet* behandlar den teoretiska referensramen, det vill säga tidigare forskning kring det valda ämnet.

Det *fjärde kapitlet* presenterar empirin. Undersökningen innefattar intervjuer med revisorer, banktjänstemän från företagssidan och tjänstemän på olika myndigheter. Kapitlet kommer även att innehålla information om bland annat regeringens utredning och yttranden.

Det *femte kapitlet* innehåller en analys och tolkning av empirin. Här har empirin kopplats till den teoretiska referensramen för att kunna analysera de svar vi fått.

Det *sjätte kapitlet* presenterar de slutsatser som vi har kommit fram till och vilka svar vi har fått på vår forskningsfråga.

Det *sjunde kapitlet* behandlar egna tankar och åsikter kring det som framkommit under studiens gång och förslag på framtida studier inom området.

2 Metod

I detta kapitel presenteras det vetenskapliga förhållningssättet och den vetenskapliga ansatsen. Valet av metod redogörs, vilket omfattar vilka ställningstaganden som gjorts. Uppsatsens tillvägagångssätt och insamling av datamaterial presenteras. Det redogörs även för hur det empiriska materialet har samlats in. Kapitlet avslutas med vilka begränsningar metoderna beträffande reliabilitet och validitet.

2.1 Vetenskapligt synsätt

Helenius (1990) berättade att hermeneutik innebär tolkningslära, vilket handlar om hur vi skall tolka och vad det innebär att tolka. Förståelse är både utgångsläget och målet för den hermeneutiska tolkningen. Inom hermeneutiken är begreppen tolkning och förståelse sammankopplade. Författaren berättade att hermeneutiken föreslår en metod om hur händelser kan tolkas. Inom tolkningstraditionen tvingas forskaren ideligen att ändra sina tidigare ställningstaganden. Ny information kan ersättas med äldre om den anses vara mer lämplig för en passande tolkning, vilket kan ändras genom tiden (Helenius, 1990).

Vi har valt hermeneutiskt synsätt, eftersom att vi ville tolka svaren från intervjuerna och tidigare forskning. Vi ville få en djupare förståelse om revisionspliktens avskaffande för att kunna tolka de svar och information som genererats under studiens gång. De svar som vi har fått av respondenterna gav oss ny kunskap som vi kunde tolka. I början av studien hade vi en tolkning av revisionspliktens avskaffande och dess innebörd. Under studiens gång har ny information ständigt uppkommit under intervjuerna, men även i sökandet efter information och teori. Tolkningen av ämnet har utvecklats under studien, men även ändrats allt eftersom mer lämplig och relevant förklaring har uppkommit.

2.2 Vetenskaplig ansats

Abduktion är en kombination mellan induktion och deduktion, berättade Alvesson och Sköldberg (2008). Den empiriska delen växer fram stegvis, vilket även den teoretiska delen gör. Författarna menade att empirin kan sammankopplas med tidigare studier och detta kan användas som inspiration för att ge en ökad förståelse vid upptäckt av olika företeelser. Abduktion kan uppfattas som en hermeneutisk spiral där det sker en tolkning av fakta som författarna redan har en viss förkunskap om. Alvesson och Sköldberg (2008) berättade att empirin studeras till en början, därefter teori för att få djupare förståelse. Efter teorisökningen går författarna tillbaka till empirin för att sedan fortsätta med denna spiral (Alvesson & Sköldberg, 2008).

I vår uppsats har vi valt att använda oss av den abduktiva ansatsen som är ett växelverk mellan empiri och teori. Vi började leta efter information om revisionspliktens avskaffande för att sedan kunna intervjuva respondenter för att få ökad kunskap och förståelse. Därefter började vi studera teorier som skulle kunna passa till området och

fortsatte söka efter information om avskaffandet av revisionsplikten. Intervjuerna gav oss inspiration för att senare kunna hitta den teori som ansågs vara mest lämplig för vår forskningsfråga. Mellan intervjuerna fortsatte vi söka efter tidigare forskning, vilket har lett till att vi har kunnat styrka viss information från intervjuerna. Effekterna av revisionspliktens avskaffande i Sverige är än så länge bara antaganden då ingen egentligen vet utfallet av förändringen. Under studiens gång har vi växlat mellan empiri och teori för att använda den förkunskap som vi hade och kombinera det med ny information, vilket har lett till en annan förståelse inom området.

2.3 Val av metod

Enligt Merriam (2010) finns det två typer av metoder som kan användas vid undersökningar av olika fenomen och områden, dessa är kvalitativ och kvantitativ metod. För den kvalitativa forskningen gäller det att observera, analysera och intervjua andra människor. Författaren menade att forskarna samlar in mycket fakta för att kunna beskriva världen. Vid kvalitativ analys är världen ett samspel mellan människor och verkligheten ska tolkas snarare än mätas, vilket det istället görs i kvantitativ analys. En viktig del är både åsikter och uppfattningar, snarare än fakta (Merriam, 2010).

Den kvalitativa forskningen kan vara alltför subjektiv och kvalitativa resultat kan vara beroende av forskarens osystematiska uppfattningar om vad som är betydelsefullt, menade Bryman och Bell (2011). Kvalitativ forskning börjar med öppenhet som innebär stegvis förträngning av forskningsfrågor och problem. Författarna förklarade att kvaliteten på teoretiska slutsatser som är sammankopplade till kvalitativ data är viktig vid generaliseringens bedömning och den kvalitativa forskningen saknar insyn i hur forskningen utfördes (Bryman & Bell, 2011).

Vi har valt att använda oss av ett kvalitativt angreppssätt i uppsatsen, då vi har gjort intervjuer för att få djupare förståelse för att se vilka åsikter och uppfattningar de olika respondenterna har. I kvantitativ forskning använder sig forskarna av enkätstudier, vilket inte går att tillämpa i denna uppsats då den inte lämpar sig för vår forskningsfråga. Vi har beskrivit innebörden av revisionspliktens avskaffande för att få en grundläggande förståelse för ämnet. Intervjuerna har gjorts för att få en ökad kunskap kring ämnet som inte är möjligt i en kvantitativ analys, då istället enkäter förekommer. Vi har valt att intervjua sju respondenten vid tolv tillfällen för att kunna öka kvaliteten i studien, då det vid färre intervjuer inte går att styrka vissa uttalanden. I empirin har vi analyserat, observerat och intervjuat respondenter med olika yrkesroller för att sedan sammankoppla deras svar och uppfattningar med tidigare forskning. Respondenternas svar har analyserats och tolkats för att kunna se vilka likheter och olikheter som förekommer. Det vi har kommit fram till i analys och tolkning av empiri har varit till grund för vår slutsats.

2.4 Studiens tillvägagångssätt

Vi började samla in information för uppsatsprocessen i databasen Mediearkivet som finns i biblioteket på högskolan i Borås. Detta för att få en överskådlig blick inom området och för att få information om vad tidningar rapporterat kring det aktuella ämnet. Vi har sökt

efter information om lagförändringen på regeringens hemsida för att få ökad förståelse, men även på Skatteverkets och Ekobrottsmyndighetens hemsida. Insamlingen av information har varit grunden för undersökningen och forskningsfrågan. Denna information har varit underlag för de genomförda intervjuerna och för den fortsatta skrivprocessen. Den metod som har valts har ett kvalitativt tillvägagångssätt, då vi ansåg att den passade forskningsfrågan och vårt upplägg av uppsatsen. Litteratur och information till den teoretiska referensramen har sökts i bibliotekets sökmotor ”Summon”. I samband med sökandet efter information till den teoretiska referensramen utvecklades frågorna till intervjuerna och efter intervjuerna sammanställde vi svaren på frågorna för att kunna utveckla vår empiri. Den empiriska delen innehållande intervjuer har kopplats samman med den teoretiska referensramen för att kritiskt kunna göra en tolkning och analys. Forskningsfrågan har varit i centrum under uppsatsens gång för att kunna föra en diskussion i slutsatsen om den informationen vi har tillhandahållit stämmer överens med vår forskningsfråga.

2.5 Datainsamling

Insamlingen av datamaterial har varit en mycket viktig del i processen för att få relevant information om det berörda forskningsområdet. Innan vi påbörjade insamlingen av datamaterial fokuserade vi på aktuella problem som finns inom området. Materialet som har använts i uppsatsen är tidningsartiklar från Mediearkivet, litteratur och vetenskapliga artiklar från bibliotekets sökmotor och information från berörda myndigheters hemsidor. Intervjuer på banker, revisionsbyråer, Skatteverket och Ekobrottsmyndigheten har också varit till grund för datainsamlingen. De förkortningar på organisationer, lagar och direktiv som har varit diffusa och framkommit under uppsatsen gång har vi sökt efter för att få förståelse för dess betydelse. Nyckelord som har använts vid sökning i databasen på högskolan i Borås och Google är: statutory audit/auditing, voluntary audit/auditing, trust auditing, trust and auditing, mandatory audit, audit regulation, regulation of audit, avskaffandet av revisionsplikten.

2.6 Urval

De myndigheter och bolag som vi har begränsat oss till i vår uppsats är Skatteverket, Ekobrottsmyndigheten, revisionsbyråer och banker. De revisionsbyråer som vi har valt att rikta oss till är PricewaterhouseCoopers (PwC), Borås Ekonomi och Revision AB, Helgusgruppen Revisionsbyrå AB, Sydrevisioner Väst AB. Banker som vi har kontaktat har varit Swedbank Sjuhärad, Handelsbanken, Nordea och Skandinaviska Enskilda Banken (SEB). Respondenterna från Skatteverket och Ekobrottsmyndigheten har både varit från Borås och Göteborg. Vi har valt att inrikta oss på dessa företag och myndigheter för att kunna undersöka hur förtroendet för bolag som väljer att inte använda revisor påverkas, jämfört med dem som väljer att ha kvar revisorn.

Urvalet för intervjuerna på revisionsbyråerna har varit revisorer eller chefer som arbetar med revision. Begränsningen har gjorts för att få relevant information som passar vår problemformulering, eftersom att vi vill koncentrera oss på enbart de som arbetar med revision. Ett undantag har gjorts då vi har intervjuat en redovisningskonsult på Borås

Ekonomi och Revision AB. På bankerna har respondenterna varit chefer på företagsidan eller chef för kreditförvaltningen. Vi har valt dessa respondenter på grund av att de har mest kunskap kring den aktuella förändringen och deras medarbetare ansåg att de inte hade tillräckligt mycket kännedom för att kunna besvara våra frågor. På Ekobrottsmyndigheten har vi valt att rikta oss till Borås och chefen för utredningsenheten och ekorevisorer. Vi har även valt att kontakta Justitiedepartementet för att få deras synvinkel om lagförändringen, men vi har dock begränsat oss till e-postkontakt med dem.

2.6.1 Intervjuer

Merriam (2010) berättade att fördelarna med att använda strukturerade intervjuer var att forskaren ville få ut viss information av intervjun med respondenten. Forskarna förberedde ett antal frågeställningar i förväg för att få svar på situationer som kan utvecklas under intervjuens gång. Författaren menade också att det fanns fördelar med att tillämpa ostrukturerade intervjuer när forskaren inte har tillräckligt med kunskap för att kunna ställa relevanta frågor (Merriam, 2010). Bryman och Bell (2011) ansåg att öppna frågor under intervjuer är en fördel för respondenterna, då de kan svara på sina egna villkor och inte behöva anpassa sig efter de villkor som intervjuarna har. De öppna frågorna låter respondenterna tala mer fritt, vilket gör att de får tillgång till mer kunskap och förståelse om ämnet. Enligt författarna var en av nackdelarna med öppna frågor att det tar längre tid för intervjuaren att transkribera, jämfört med slutna frågor. En annan nackdel är att kodning används för insamling av material, vilket är tidskrävande och kan ge mätfel i kodningen (Bryman & Bell, 2011).

Med stöd av Bryman och Bell har vi valt att använda oss av öppna intervjuer och intervjua en respondent åt gången för att fokusera på innehållet och få den enskilda individens åsikter. Det har även förekommit intervjuer med mer än en respondent. Precis som Merriam ansåg vi att öppna intervjuer är en fördel för respondenterna och intervjuer med mer än en respondent har tillämpats i de fall där respondenterna inte har haft tillräckligt med kunskap inom området. Målet har varit att endast intervjua en respondent åt gången för att begränsa påverkan från andra och för att lättare kunna vidareutveckla oklarheter som kan uppstå vid tillfället. Vi använde oss av en diktafon vid varje intervjutillfälle för att kunna få med all information från respondenterna, vilket kunde försummas vid enbart anteckningar. Under intervjuerna gjordes det även anteckningar för att kunna komplettera svaren från diktafonen med respondenternas kroppsspråk och andra detaljer som inte går att spela in. Vi har använt oss av både strukturerade och ostrukturerade intervjuer då vi från början ville ha viss information. Ostrukturerade intervjuer användes dock vid de områdena kring avskaffandet av revisionsplikten som vi inte hade mycket kunskap om. De ostrukturerade intervjuerna låg till grund för kommande intervjuer då vi hade tillgång till mer information och mer kunskap. Vi har valt att använda oss av öppna frågor för att respondenterna kunde tala fritt efter deras egna förutsättningar. Svaren de gav visade vilken kunskap de hade om avskaffandet av revisionsplikten och det visade även hur pålästa de var kring arbetssättet bolagen respektive myndigheterna hade. Detta påverkade hur utförliga svaren var från respondenterna.

2.7 Reliabilitet och validitet

Halvorsen (1992) berättade att validitet innebär relevans och giltighet, där data som är relevant för problemformuleringen skall samlas in. Det går inte att mäta empiriskt hur bra validiteten är definitionsmässigt, utan vi måste göra bedömningar och argumentera för vårt ställningstagande. Insamlingen av data måste vara valid, alltså relevant för problemformuleringen. Reliabilitet förklarar hur pålitliga mätningarna är i undersökningen och hög reliabilitet innebär att oberoende undersökningar skall ge nästan likvärdiga resultat. Händelserna i mätningprocessen måste vara exakta för att kunna uppnå ett resultat som detta. Hög reliabilitet skall säkerhetsställa att insamlad data är pålitlig (Halvorsen, 1992).

Studien baseras på kvalitativa intervjuer och det gör det svårt att ge studien hög reliabilitet. Vi har varit kritiska till giltigheten i tidningsartiklarna och dessa har varit en inspirationskälla för att få information om området från olika vinklar. Nackdelen med att använda sig av tidningsartiklar från kvälls- och dagspressen är att de är vinklade beroende på vilken skribent som har skrivit dem. När vi har sökt efter vetenskapliga artiklar som finns i databasen på högskolan i Borås bibliotek har vi granskat om de är vetenskapligt förankrade.

Vi gör inga anspråk på att studien är reliabel, då det inte är säkert att respondenterna skulle svara likadant på frågorna vid ett annat tillfälle. Det är inte heller säkert att det skulle ge samma svar om någon annan skulle intervjua respondenterna vid ett annat tillfälle. Intervjufrågorna är med i Bilaga 1, vilket kan öka pålitligheten, dock kan det ha uppkommit andra frågor vid intervjutillfällena som inte finns med i bilagan. Dessa frågor har varit relevanta för vår forskningsfråga och för att få en helhetsbild av respondenternas svar.

Vi har undersökt förtroendet för bolag som har revisor, respektive inte har revisor. Det var viktigt att vi var extra tydliga när vi återgav respondenternas svar och åsikter från intervjutillfällena och när vi sökte efter information. Vi har gjort tolv intervjuer för att öka förtroendet och giltigheten i våra antaganden i uppsatsen.

2.8 Källkritik

I Sverige finns det inte mycket vetenskaplig forskning om avskaffandet av revisionsplikten, då lagförändringen är ny fortfarande. Vi har valt att använda oss av tidningsartiklar i inledningen, vilket kan uppfattas som mindre trovärdiga eftersom att journalister inte har vetenskaplig fakta, då de har "fria händer". Tidningsartiklarna kan vara vinklade från olika perspektiv, vilket är viktigt att ta i beakt när dessa används.

Vetenskapliga artiklar är resultat av tidigare forskning av experter och forskare. Vetenskapliga artiklar följer vissa kriterier och skall vara utformade på ett visst sätt. De syftar till att vi skall få ny kunskap inom det berörda ämnesområdet. När vi har sökt efter de vetenskapliga artiklarna har vi kontrollerat att det är "peer review", vilket innebär att

de har bedömts av forskare som har avgjort om innehållet i artikeln ger relevant information.

Regeringens utredning och proposition om avskaffandet är offentliga dokument, även Skatteverket yttrande och Ekobrottsmyndighetens remissvar. Empirin bygger delvis på information från dessa dokument, men även på intervjuer. Offentliga dokument som har stiftats från regeringen och riksdagen kan bland annat vara lagförändring och utredning, därför är informationen tillförlitlig.

De hemsidor på Internet som använts har varit i syfte att hitta begrepp på olika institutioner och information om företag och myndigheter. Vi anser att dessa är tillförlitliga, då det är från regeringens hemsida och företag så som PwC, SEB, Handelsbanken. Alla Internetkällor finns med i källförteckningen med författare, publiceringsdatum och när informationen är hämtad från hemsidan. Vi anser att detta ökar tillförlitligheten till källorna.

Vi har varit medvetna om att varje intervju är vinklad efter varje respondent, då de verkar inom olika yrkesområden och har olika åsikter. Ett flertal respondenter har valts från olika yrkesområden för att kunna se liknelser, men även avvikelser. Detta gör att innehållet i empirin är mer tillförlitligt, än om det bara hade varit en respondent per yrkesgrupp.

3 Teoretisk referensram

I detta kapitel presenteras tidigare forskning inom problemområdet. Vidare presenteras utvecklingen av revisionspliktens avskaffande och teorier om förtroende.

3.1 Trust theory

Kadefors (2004) berättade att förtroendet inte enbart är knutet till en person, utan också omständigheterna, enligt förtroendeteorin. En människa kan lita på sin kollega eller partner i vissa situationer, men inte i andra. Författaren menade att ny information har granskats noggrant innan människor har beslutat om det går att lita på någon annan eller inte. Ekonomiska belöningsystem har dolda nackdelar, eftersom att det kan framkalla ett beteende hos arbetarna där de inte gör mer än vad de har blivit tillsagda. Enligt Kadefors (2004) skapades detta beteende snarare än ett öppen välsinnat och kooperativt sinnestillstånd. När det finns starkt fokus på ekonomiska incitament kan samarbetet hänföras till egenintresse. Förtroendeteori hjälper människor att få en bättre förståelse av den stora mångfalden av faktorer som påverkar olika dimensioner av förtroendet (Kadefors, 2004).

Varje brist på förtroende mellan parterna skapar en obalans av information, menade Suh och Kwon (2006). Det förväntas att varje aktör betar sig enligt de förväntningar som förtroende bygger på. Suh och Kwon (2006) berättade att förtroende är ett föränderligt fenomen, vilket ständigt påverkar och påverkas av ekonomiska aktiviteter (Suh & Kwon, 2006).

Förtroendefrågor blir mer relevant i olika slags sociala interaktioner, så som samspel mellan människa-människa eller människa-dator, berättade Castelfranchi (2002). Det handlar om att kunna ha förtroende för potentiella partners, förtroende för myndigheter och miljön. Enligt Castelfranchi (2002) är förtroendet mer avgörande i tider när det sprids otillförlitliga uppgifter på grund av bedrägerier. Olika typer av förtroende är viktiga och alla är nödvändiga för att bygga upp förtroende, vilka även kompletterar varandra. Castelfranchi (2002) menade att kontroll inte är detsamma som förtroende, vilket är uppbyggt på mer komplexa och institutionella former (Castelfranchi, 2002).

Förtroende är ett grundläggande verktyg både teoretiskt och praktiskt sett, menade Falcone och Castelfranchi (2000). Relationer bör anpassas när förtroende ändras och begreppet förtroende är en kraftfull konstruktion. Författarna förklarade att en företagares justering av sin egen självständighet beror på en oenighet med kundens förtroende (Falcone & Castelfranchi, 2000).

Friman et al. (2002) berättade att det har visat sig att företagare bör engagera sig i affärsförbindelser med en partner som det går att lita på, de bör stödja och underlätta kommunikationen, men även försöka upprätthålla och utveckla gemensamma

värderingar. Om företagare hade fastställt relationer med säkerhet hade de haft mindre engagemang och förtroende för sin partner, menade Friman et al. (2002). Det är svårt att dra slutsatsen för vilka faktorer som är av säkerhet och engagemang. Det finns tvivel på att kommunikationen ökar både engagemang och förtroende. I många fall har företagare visat ett öppet och fritt informationsflöde redan från början i relationen, vilket var för att öka deras känsla av tillit. Alla företagare betonade kommunikation på alla nivåer i organisationer, vilket var en förutsättning för att öka engagemang och förtroende. Friman et al. (2002) förklarade att trovärdighet är en betydande faktor när beslut görs om vem det skall göras affärer med. Ärlighet skapade grunden för förtroende och ansågs vara viktigt. Författarna berättade att alla företagare hade en önskan om att behålla sitt förhållande till partnern. Trovärdighet är viktigt eftersom att det formar tillvägagångssättet mot förhandling och tecknande av kontrakt. Förtroende och engagemang är en förutsättning för långsiktiga relationer business-to-business. Friman et al. (2002) menade att alla företagare delade samma värden som övertygat dem om nyttan för att upprätthålla relationen (Friman et al., 2002).

Förtroende och engagemang är grunden för att bygga framgångsrika långsiktiga relationer, förklarade Mukherjee och Nath (2008). Det har utvecklats olika typer av åtgärder för konsekvenser av förtroende och engagemang. Författarna menade att konsumenternas förtroende spelar en viktig roll för framgång och förtroende är en viktig drivkraft till att utveckla kundrelationer. Förtroende kan utvecklas genom att skapa föreställningar om gemensamma värderingar, integritet, säkerhet och kommunikation (Mukherjee & Nath, 2008).

MacMillan et al. (2005) berättade att flera teoretiker förespråkade tillämpningen av begreppet relation. Beteende är den viktigaste faktorn för förtroende och om partnern beter sig på ett negativt sätt i framtiden kommer förtroendet att skadas. Goda erfarenheter kommer att öka förtroendet för positivt beteende hos partnern. Författarna förklarade att kommunikationen också är viktig för förtroendet mellan olika parter. Strategier innehåller bland annat information och erfarenheter med partnern för att kunna förbättra kommunikationen (MacMillan et al., 2005).

En teoretisk modell har utvecklats av sambanden mellan förtroende, övervakning och samarbete, förklarade Kohles, Ferrin och Bligh (2007). Tydligare skillnader mellan egna och andras förtroende, övervakning och samarbete är avgörande för att bättre förstå sambanden mellan dessa. Författarna berättade att beroende på hur förtroende, övervakning och samarbete definieras så ger det bättre precision (Kohles, Ferrin & Bligh, 2007).

3.2 Förtroende - definition

Eckel och Wilson (2004) berättade att inom litteraturen konfronterades den betroddes förtroende för att kunna överväga om motparten är pålitlig, vilket kan jämföras med en riskfylld investering. Författarna menade att när människor är osäkra på om deras motpart är förtroendefull använder de sig av all nödvändig information som finns för att kunna dra slutsatsen om de kan lita på denna information. Människor är stolta över att ha

förmågan att kunna ”läsa” andra människor för att kunna besluta om någon verkligen är trovärdig. Förmågan att göra korrekta bedömningar varierar mellan olika människor och valet att lita på någon kan vara ett tillfälligt beslut (Eckel & Wilson, 2004).

Förtroende bygger på gemensamma värderingar och vad som anses vara förtroende skall ifrågasättas, menade Koehn (1996). Förtroende kan vara en diskussion om att undvika fel mellan den betrodde och en förvaltare. Författaren ansåg att alla behöver göra liknande åtaganden för att vara värdiga förtroende till varandra. Det ansågs vara mer aktuellt att fundera på det egna förtroendet, än hur den andra parten har svikit eller hedrat dennes förtroende. Koehn (1996) berättade att även om parterna kämpar för att bli värdiga förtroende, kommer det sannolikt ändå att behövas lagar för olika ändamål. Lagen omfattar formella krav för olika förvaltare (exempelvis revisorer och företagsledningen) som skall uppfyllas (Koehn, 1996).

En annan författare, Lapavitsas (2007), berättade att förtroendet för kredittagare är individuellt konstruerade, eftersom att kreditgivarna bedömde de uppgifter som krävdes. I studien hävdade författaren det motsatta, att förtroende och information mellan kreditdeltagarna har tvingande beståndsdelar, vilka var beroende av ekonomiska funktioner och sociala sammanhang. Kreditsystem består av en uppsättning institutioner som bygger på förtroende, genom att använda allmän information. Lapavitsas (2007) menade att förmågan att återbetala pengar är grunden i ett kreditrelaterat förtroende. Förtroende i relationer är viktiga för kredittagare, då krediten har ett förtroendevärde mot ett löfte om att betala krediterna. Det är viktigt för kreditgivaren att kontinuerligt få information om kredittagarens ekonomiska verksamhet och sociala ställning för att förtroendet skall kunna bevaras. Författaren menade att förtroende kan byggas genom insamling av information om kredittagarens kontroll över resurser och tillgångar. Förtroendet att ge bankkrediter är ett socialt och objektivt förhållande mellan finansiella institut och bolag (Lapavitsas, 2007) (Lapavitsas, 2007). Laeequddin et al. (2010) menade att valet av den betrodde beror på nivån för dennes riskhanteringsförmåga. Begreppet förtroende är inte lättolkat, vilket innebär att förtroendet bör mätas utifrån ett riskperspektiv med relationer i åtanke som både är riskfria och riskfyllda. Risk och förtroende är sammanlänkade med varandra och förtroende kan inte byggas som en engångshändelse och mätningar av detta borde ses utifrån ett perspektiv med risknivåer (Laequddin et al., 2010).

Tonkiss (2009) undersökte rollen av förtroende och tillit som finns i det ekonomiska näringslivet och vilken påverkan det hade på den finansiella krisen. Ekonomer som berörs av det ekonomiska näringslivet menade att förtroende och tillit är avgörande faktorer för en effektiv ekonomisk funktion. Författaren berättade att förtroenderelationer har en tendens att formaliseras i formella ekonomier, vilket innebär att om någon blir bedragen när det finns ett kontrakt finns möjligheten till rättslig prövning. Förtroende har dubbla funktioner, eftersom att den både har ett socialt värde och en ekonomisk resurs. Tonkiss (2009) menade att om bankerna saknade pålitlig information om andras tillgångar och skulder, samt kreditrisk, har de ingen grund för rationella beslut. När det saknas tillförlitlig information kan inte bankerna ha förtroende för att låntagarna betalar tillbaka lånen (Tonkiss, 2009).

En annan författare som har undersökt förtroendet är Seal (1998). Han undersökte beteendemässiga förtroendeuppdrag när det gällde bankförbindelser, vilket visade att banker bör vara uppmärksamma på strategier inom bolaget för utveckling av tillit och bedömning av förtroende. Bankernas policy var att försöka uppmuntra till förtroende som grundade sig i organisatoriska rutiner. Författaren menade att bankernas kunder skulle observeras med dessa rutiner för att kunna basera affärsförbindelserna på förtroende (Seal, 1998).

Enligt Rose, Rose och Dibben (2010) påverkas ledningens förtroende och incitament när de skall ta beslut om att stödja revisorn, vilket kan påverka revisorns uppfattningar om ledningens avsikt att bedra. Förtroendet hos ledningen spelar en stor och avgörande roll vid finansiella upplysningar. Mindre förtroendefulla ledamöter ökar sitt stöd till revisorn på grund av oro för hantering av bedrägeri och olika effekter av incitament på bedömningar av trovärdighet och avsikt att bedra kan förklaras av förtroendet hos revisorn. Rose et al. (2010) förklarade att tidigare forskning har likställts vid manipulation av incitament och av trovärdighet för ledningen. Hypotestestning visade dock att förtroendefulla ledamöter inte tror att ökade incitament att hantera resultat skapar hot mot ledningens trovärdighet eller att ledningen kommer att vara vilseledande. Förtroendet är avgörande för tillsynen i den finansiella rapporteringen, vilket kan vara ett hot mot integriteten av finansiella upplysningar (Rose, Rose & Dibben, 2010).

Misslyckande inom den direkta revisionen visade sig vara ovanligt, vilket tydde på att en låg kostnad för revision gav en acceptabel nivå av kvalitet, menade Francis (2004). Sanktioner för icke-revisionstjänster kan öka förtroendet från allmänheten för revisionens kvalitet. Författaren menade att det väckte frågan om extrem rättslig risk var nödvändig för att kunna uppnå en nivå för revisionskvalitet som var tillfredställande. Den stora utmaningen för myndigheterna var att kunna skapa en mekanism med trovärdighet för att kunna bestraffa dålig revision, utan att revisionsbyråerna kollapsar. Francis (2004) berättade att efter Enron-skandalen fördjupades misstanken om att revisionskvaliteten hade försämrats. Författaren ansåg att det var dags för redovisningsyrket att sluta med att tillhandhålla icke-revisionstjänster för sina revisionskunder. Detta skulle vara ett sätt för att få revisorerna att fokusera på sin franchise, vilket innebar att det skulle vara en oberoende person som intygade finansiella rapporter. Francis (2004) berättade att revisionsbyråerna hade kunnat signalera sitt uppenbara engagemang för granskning av kvalitet genom att frivilligt sätta stopp för tillhandahållandet av andra icke-revisionstjänster. Detta för att kunna återställa förtroendet för revision och möjligheten att öka den faktiska revisionskvaliteten (Francis, 2004).

Förtroendet för revisorernas bedömningar och rykte har spelat en viktig roll för deras tjänster och trovärdigheten vid upprättandet av finansiella rapporter, berättade Zabihollah (2004). Bedrägerier i samband med det redovisade bokslutet har allmänhetens förtroende för de finansiella rapporterna och funktionen av revisionen försvagats. Det krävs stora insatser från lagstiftare, revisionsbranschen, tillsynsmyndigheter och näringslivet att "återställa" allmänhetens förtroende. Enligt författaren skulle det ta tid att återupprätta allmänhetens förtroende för revisionen och den finansiella rapporteringen (Zabihollah, 2004).

Espejo (2001) redogjorde i sin studie att uppbyggnaden av förtroendefulla relationer är ett viktigt villkor för utveckling av nya koncept inom revision. För att minska komplikationen av förtroende i världen kan det inte specifikt iakttagas. Författaren menade att förtroendet hos ansvariga är förankrat i relationer inom organisationer, men även socialt. I dessa situationer är det sannolikt att effektiva kontroller växer fram (Espejo, 2001).

Inom revision är etik viktigt, då det avser företagens engagemang för etik och för att kunna öka insynen och trovärdigheten, förklarade García-Marzá (2005). Förtroende är en av de elementära moraliska resurserna för de dialoger som sker mellan bolag och olika intressenter (García-Marzá, 2005).

I Unerman och O'Dwyers (2004) studie gick det att spåra att förtroendet för redovisning och revision stegvis minskat och i samband med detta ökat uppfattningarna om risk för bolagens investeringsinstrument. Bolag som regelbundet arbetar för att upprätthålla eller återvinna förtroendet från allmänheten riskerar att förstöra den. Författarna menade att utomstående icke-experters ansåg att tillverkare av redovisnings- och revisionsystem inte var medvetna om de brister som fanns i systemet. Detta skulle resultera till ytterligare förluster av förtroendet (Unerman & O'Dwyers, 2004).

3.3 Frivillig revision

För att kunna finna tidigare forskning om frivillig revision, har vi sökt oss utanför Sverige för att få en internationell utblick.

Maltas redovisning och revisionspraxis har under många år påverkats av den brittiska regeringen, men under det senaste decenniet har landet strävat efter att etablera sig som en medelpunkt för finansiella tjänster runt Medelhavsområdet, berättade Tabone och Baldacchino (2003). Enligt författarna skulle malteserna behålla den lagstadgade revisionen, trots att det har skett ett avskaffande för små bolag i Storbritannien. Under år 2002 gjorde den maltesiska finansministern en granskning av lagstiftningen där undantag för små bolag skulle införas i lagstiftning, vilket innebar att de skulle minska sina kostnader och att det inte skulle vara något krav på lagstadgad revision. Lagstadgad revision kan inte ses som övervakning i ägarledda bolag, eftersom att det inte existerar något förhållande mellan aktieägare och direktörer, enligt Tabone och Baldacchino (2003). Granskning av ägarledda bolag var irrelevant och onödigt om det endast var denna funktion som skulle uppfyllas. Det visade sig att ägarna var mer öppna för en förändring av krav för revision, jämfört med de lokala revisorerna som var mer skeptiska. Författarna menade att bolag är medvetna om behovet av lagstadgad revision för att kunna skydda intresset för tredje man, vilket i synnerhet omfattar banker och myndigheter (Tabone & Baldacchino, 2003).

Chung och Narasimhan (2001) berättade om avskaffandet av lagstadgad revision i små bolag i Storbritannien. Författarna förklarade också att det i USA inte krävs någon revision för små privata bolag. I Storbritannien visade det sig att de som mest gynnas av revisionsplikt är ägare av små revisionsbyråer och inte de små bolagen. Både

revisionsbyråerna och de små bolagen ansåg att det fanns fler fördelar med att avskaffa den obligatoriska revisionen, än bara de faktiska kostnaderna. Författarna berättade att revisorernas arvode skulle elimineras vid avskaffandet av revisionen. Åsikter från bolag som omfattades i studien var att arbetsbördan skulle minska för cheferna och de anställda som är delaktiga i den årliga revisionen. Varken revisionsbyråerna eller de små bolagen ville kommentera om avskaffandet av revisionsplikten skulle påverka kvaliteten i de tjänster som erbjuds. Små bolag och revisionsbyråer föredrog att den årliga revisionen skulle avskaffas. Chung och Narasimhan (2001) drog slutsatser om att båda parterna ansåg att ett reviderat bokslut innehöll mer pålitlig information, vilket de föredrog framför en oreviderad finansiell rapport. Revisorer ansåg inte att revisionskostnaderna var högre än de fördelar som följde med revisionen. Resultatet av författarnas analys visade att respondenterna av de tillfrågade var överens om att avskaffandet av den obligatoriska revisionen skulle eliminera revisionsarvodet, men även om att avskaffa den årliga revisionen (Chung & Narasimhan, 2001).

Tauringana och Clarke (2000) har undersökt varför vissa små bolag fortsatte att använda sig av revision, medan andra valde bort revisionen. Bolagen kommer med stor chans att frivilligt vilja bli granskade när bolaget expanderar och skuldsättningsgraden ökar. Författarna menade att aktieägandet i bolagen kan vara viktiga för politiska beslutsfattarens intresse i samband med granskning av bolag för att besluta om vilka kriterier som gäller för avskaffad revision. Möjligheterna finns att bolag som en gång i tiden har övergett revisionen kommer att införa det i framtiden igen (Tauringana & Clarke, 2000).

Storbritannien har utformat sin lagstiftning av FRSSSE (Financial Reporting Standard for Small Enterprises) och IASB (International Accounting Standards Board) för hur rapportering skall ske för små bolag, förklarade Sian och Roberts (2009). Författaren menade att ägare inte ansåg sig vara i behov av någon utbildning inom ekonomi eller företagsekonomi, vilket även revisorerna ifrågasatte. När lagstiftningen och bokföringsreglerna för små bolag framställdes skulle de vara enkla att förstå, dock kunde det vara svårt för de som var mer tekniska i sin natur att förstå reglerna. Enligt författarna har det resulterat i att flertalet ägare som driver bolag har bristande kunskap för ekonomi och har därför vänt sig till revisorer för att få hjälp med redovisningstjänster. Dessa tjänster omfattades av upprättande av redovisning, tillhandahållande av skatt eller information om moms. Kostnaderna för redovisningstjänster blev dock ett stort bekymmer för ägarna (Sian & Roberts, 2009).

Lennox och Pittman (2011) undersökte om införande av revision undertrycker värdefull information och vilka typer av bolag som frivilligt hade valt att bli granskade. Dessa bolag som väljer att bli granskade av en revisor sände en positiv signal till kreditgivare, även om det inte längre var lag på att ha revisor. De bolag som inte valde att bli granskade av en revisor sände istället en negativ signal och hade inte det säkerhetsvärdet som uppkom vid granskning. Författarna menade att när bolag utnyttjar en förändring av ett regelverk från obligatoriskt till att frivilligt använda revision, ser de om det finns någon nytta för att revisionen skall vara frivillig. Detta eftersom att teorin förutsäger att bolagets beslut om granskning ger värdefull information för utomstående intressenter.

Obligatorisk granskning av en revisor ger positiva och viktiga signaler, då bolagens chans för upplåning ökar vid fortsatt användning av revisor som granskar boksluten. I samband med detta blir kreditbetygen högre hos kreditgivarna och de får ett positivt intryck av att ett bolag frivilligt väljer att ha kvar revisorn för granskning. Enligt Lennox och Pittman (2011) fokuserar bolagen först på sina egna privata kostnader och fördelar när de skall bestämma sig för att köpa revisionstjänster (Lennox & Pittman, 2011).

Författarna Carey, Simnett och Tanewski (2000) undersökte efterfrågan på frivillig revision hos bolag och det visade sig att långivare förlitade sig på revisorer för att kunna ha en övervakande roll. Enligt författarna kan inte revisionen ersättas med hänsyn till myndigheternas kostnader, men om deras kostnader är höga blir revisorns granskning ett lämpligt övervakningssystem för att minska dessa kostnader. De menade också att revisionen hade kunnat ersätta andra tjänster än de frågor som gäller myndigheterna, så som bedrägerier, informationssystem och riskbedömning (Carey, Simnett & Tanewski, 2000).

Vissa bolag betalar arvode frivilligt till sina revisorer för att göra preliminära revisioner som inte krävs enligt reglerna, menade Chu, Du och Jiang (2011). Dessa bolag är mer benägna att återvända till lönsamhet och minska riskerna. Frågan om ekonomiskt beroende av revisorer och revisorernas oberoende har intresserat redovisningsforskare. Chu et al. (2011) granskar i sin studie olika bolag i Kina som betalar arvode frivilligt till sina revisorer för att de skall göra preliminära revisioner. Författarna förklarade att dessa bolag rapporterar högre resultat än de bolag som inte bedriver frivillig revision (Chu, Du & Jiang, 2011).

Eilifsen (1998) berättade om revisionsarbetet i Norge och menade att även om revisionen reglerats genom lagstiftning har regeringen förlitat sig på yrkets självreglering om revisionens genomförande. Den norska förordningen och revisorns ansvar har likheter med övriga länder, men speciellt de övriga nordiska länderna. Författaren berättade att det fanns två krav om lagstadgad revision som har lett till att det har ställts grundläggande frågor. Dessa handlar om kontroll av årsredovisning, vilket kan återspegla uppfattningar om betydelsen av en lagstadgad revision i Norge. Eilifsens (1998) förklarade att den norska lagstadgade revisorns ansvar för kontroll av skattemässiga förpliktelser var utöver de krav som finns i andra länder (Eilifsen, 1998).

Bolag med revision betalar lägre ränta på sina skulder och lån, jämfört med bolag utan revision, menade Kim et al. (2011). Det visade sig även att förstagångs användare av revision ändrade från ingen revision alls till frivillig revision, vilket bidrog till att bolaget kunde göra betydande besparingar i räntekostnader vid upplåning. Enligt författarna gällde inte detsamma för bolag som inte hade någon revision till lagstadgad revision. Frivilliga revisioner har en mer betydande roll för att stärka trovärdigheten för reviderade bokslut än revision som är lagstadgad. Kim et al. (2011) berättade att revisionen är av värde för den information som krävs för prissättning av exempelvis banklån. Trovärdigheten för reviderade bokslut skulle i dessa sammanhang öka, vilket skulle bidra till en lösning på informationsproblem hos kreditgivarna i samband med låntagarens kreditkvalitet (Kim et al., 2011).

Collis (2010) undersökte om omsättningen var ett tillräckligt substitut för efterfrågan på frivillig revision, vilket inte visade sig vara en tillräcklig ersättning för de kostnader och fördelar som uppstod i samband med revision. I Danmark var frivillig revision en ny förändring, jämfört med Storbritannien där det funnits i nästan ett decennium. Endast omsättningen i bolaget var inte en tillräcklig anledning för att cheferna skulle välja frivillig revision. Författaren menade att revisionen var en fördel i bolaget för att förbättra kvaliteten i den finansiella informationen, men även att kostnaden för revision inte ansågs vara betydande. Nyttan av revision var mindre när det gällde bolagens relationer med banken i Danmark, dock var det inte betydelsefullt när det omfattande leverantörer. Resultatet visade sig vara det motsatta för de brittiska bolagen. Enligt Collis (2010) är bankernas tyngdpunkt i Storbritannien att sätta poäng på beteende och kredit. Det kommer att underlätta för de bolag som väljer att använda sig av reviderade årsredovisningar för bedömning och övervakning av utlåning och kreditrisker. Författaren menade att långgivare och fordringsägare har den ekonomiska styrkan för att kunna se till att deras informationsbehov uppfylls (Collis, 2010).

3.4 Kvalitet och kontroll

Det fanns en gruppering som motsatt sig en utökad revisorsroll, berättade Larsson (2005). Grupperingen bestod av professionella revisionsbolag, center- och högerpolitiska partier, handels- och branschorganisationer och i vissa fall experter och akademiker. En förlängning av revisorns kontrollfunktion skulle inte vara lika givande, eftersom att det skulle skada etiken och förtroendet. Larsson (2005) förklarade att enbart "traditionell revision" skulle bidra till att upprätthålla effektiviteten på marknaden och själva grunden för moralen och förtroendet. Debatten i andra länder bestod av många försvarsargument som exempelvis att revisorn inte kan upptäcka bedrägerier som medvetet begåtts av ledningen. Detta skulle skapa en så kallad "polis-roll" som skulle skada kundens förtroende för revisorn. Författaren menade att i motsats till de brittiska och amerikanska verksamheterna hade de svenska bokföringsbyråerna inte förhindrat förordningen genom starkare självreglering med riktlinjer för att upptäcka bedrägerier. I Sverige var bara en av dem uppfylld, då skyldigheten för revisorer att rapportera ekonomisk brottslighet inrättats. Larsson (2005) menade att förmågan staten hade att kontrollera brott som dessa var begränsad och i samband med detta kunde revisorerna göra en mer universell kontroll av bolag. Skyldigheten att rapportera om brott utformas som en "naturlig" utveckling av revisorsrollen och det motsatta signalerade behovet av att behålla den traditionella "naturliga" revisorsrollen (Larsson, 2005).

Holm och Laursen (2007) förklarade att ett förslag hade lagts fram till bolagsstyrningsdebatten, vilket har stärkt positionen som den interna revisorn har jämfört med den externa revisorn. Detta har påverkat de interna kontrollmekanismerna, men kontrollansvaret har också blivit tydligare. Det finns faktorer för att den externa revisorns roll i framtiden skulle kunna vara i konflikt, det vill säga värdeskapande funktion för revisionen med anpassning av riskorienterade insatser från revisorer och bolaget. Författarna berättade att revisorn traditionellt har spelat en central roll för övervakningen genom ansvarsskyldighet, information till intressenter och självreglering. Det har gjorts försök vid prövningen av revisorns nuvarande roll om att utveckla en agenda för en

diskussion om revisorns framtida roll. Nya begränsningar för revisionsbyråer och det ökade trycket på upplevd trovärdighet hos revisorer skulle tvinga dem att återvända till centrala värden för yrket. Holm och Laursen (2007) menade att denna motstridande syn är central vid frågor om fastställandet av revisorns framtida roll. Problemet är större än någonsin och revisorerna bör därför minska sin egen öppenhet när det handlar om värdeskapande egenskaper hos dem, speciellt då det ligger i deras intresse att erhålla mer förtroende (Holm & Laursen, 2007).

Kvaliteten i revisionen är som en värdefull övervakningsenhet som kan öka skyddet för investerarna, men också öka tillförlitligheten av redovisningsprinciper, förklarade Piot (2001). Författaren menade att i samband med risk för investerarna blir även revisionskvaliteten viktig. Revisionens kvalitet verkar som ett värdefullt verktyg för att stärka investerarnas skydd (Piot, 2001).

Enligt Hassink et al. (2009) fördes diskussioner inom revisionsforskning om att företagsledare vanligtvis har ett särskilt ansvar i de fall bedrägeri förekommer. Banken kan ses som en grupp kontrollanter för att bedöma om det finns några skillnader mellan ägarens och allmänhetens åsikt. Detta påvisade att revisionen var viktig för de förväntningar som fanns i samband med bedrägerier. Revisorns prestationer och formella krav framkom i befintliga standarder till skillnad från banktjänstemän. Författarna berättade att det fanns två standarder för att upptäcka brister, vilket innebar att det fanns krav att revisorerna skulle rapportera fall av bedrägeri som förekom i revisionsberättelsen. Revisorer var inte fullt medvetna om den professionella skyldigheten som krävs för att utreda de fall som förekom vid misstänkt bedrägeri. Revisorer har skyldigheten att rapportera bedrägerier om det har upptäckts vid lagstadgad revision, men det fanns dock eniga åsikter från revisorer, banktjänstemän och företagsledare att denna åtgärd också borde gälla för bedrägerier under en icke-lagstadgad revision. Trots begränsningarna visade Hassink et al. (2009) studie bevis på betydande förväntningar på revisorns ansvar, då det handlar om bedrägerier. Författarna förklarade att utbyte av relevanta erfarenheter mellan revisorer skulle öka effektiviteten av revisionsbyråer när det handlar om bedrägeribekämpning. Företagsledare, revisorer och banktjänstemän var överens om att det borde vara en skyldighet för revisorn att rapportera bedrägerier till myndigheterna, även om de upptäckts utanför ramen av lagstadgad revision (Hassink et al., 2009).

Levi och Dorn (2006) visade i en observation att källor till risker utvecklas när det sker förändringar av regleringar i mer än en sektor, vilket ökade risken för att brottslighet kan uppkomma. Möjligheten för brott att stimuleras är att det har skett förändringar på flera områden som har betydelse för arbetet inom olika sektorer och bolag. Författarna menade att det samtidigt väckts frågor om förändringarna i regelverket som enbart kan anses fånga de högsta riskerna. Risker för brottslighet uppkommer till följd av att kvaliteten i lagstiftningen förändras, vilket påverkar förståelsen både av nya och befintliga lagar. Enligt Levi och Dorn (2006) kan det ske en potentiell förändring av människor som är brottsligt sinnade i samband med övergången till den förslagna lagstiftningen och genomförandet av den (Levi & Dorn, 2006).

Den finansiella krisen, bolagskonkurser och skandaler i ett flertal länder tog upp viktiga frågor om revisionskvaliteten, berättade Holm och Zaman (2012). Flertalet olika åtgärder har vidtagits i många länder för att försöka återställa förtroendet för revision. Enligt författarna har revisionsbranschen ett egenintresse för att övertyga användarna av finansiell information om att det går att lita på revisorer. Holm och Zaman (2012) förklarade att revisionens kvalitet inte bara är ett tekniskt förhållande, utan berodde också på den del av retoriken som användes av tillsynsmyndigheter och revisionsföretagen. Detta till följd av de fel bolagen har gjort, vilket ledde till bristande förtroende för revisionen (Holm & Zaman, 2012).

Investerarnas förtroende skakas av nya bolag- och redovisningsskandaler, vilket samtidigt väckte frågor om tillförlitligheten vid bokslut, förklarade Daniels och Booker (2009). Vissa hävdade att långsiktiga relationer hjälpte revisorerna att bättre förstå affärstransaktioner i ett bolag, vilket skulle resultera i högre kvalitet på revisionen. Daniels och Booker (2009) rekommenderade att tillsynsmyndigheterna skulle fortsätta att studera för- och nackdelar med obligatorisk revision. Det skulle vara ett alternativ för att förbättra finansiella rapporteringens noggrannhet och tillförlitlighet (Daniels & Booker, 2009).

Dewing och Russell (2002) undersökte utvecklingen i regelverket för lagstadgad revision enligt nivån inom EU. EG införde en rekommendation för kvalitetssäkring och dokument om revisorns oberoende. Detta förslag lades för att kunna förbättra kvaliteten i revisionen. Framsteg har gjorts för fullbordande av regelverket för den lagstadgade revisionen inom EU. Ett effektivt genomförande av förslagen om kvalitetssäkringen har hög prioritet för det europeiska redovisningsyrket och de som ansvarar för dess tillsyn. Russel och Dewing (2002) menade att bara tiden kan utvisa om yrket kan ge nödvändiga förbättringar i revisionskvalitet, om starkare inriktning av yrket kommer att vara nödvändigt, eller om lagstiftningen på EU-nivå kommer att krävas. Det finns dock fortfarande oro kring bristen på framsteg för internationella revisionsstandarder. Om de finansiella rapporterna är granskade och förberedda på samma sätt är det svårt att se hur den finansiella informationen inom EU harmoniseras (Dewing & Russell, 2002).

4 Empiri

I detta kapitel presenteras intervjuer som har gjorts med respondenter på revisionsbyråer, banker, Skatteverket och Ekobrottsmyndigheten. I kapitlet återfinns regeringens utredning och proposition, Skatteverkets yttrande och Ekobrottsmyndighetens remissvar om avskaffandet av revisionsplikten.

Vi har valt att fånga det offentliga perspektivet för att undersöka om det finns några liknelser och avvikelser angående lagförändringen jämfört med respondenterna.

4.1 Avskaffande av revisionsplikten för små företag (SOU 2008:32)

Enligt regeringens utredning ansågs en tredjedel av alla mikroföretag stå för alla skattefel. Små och medelstora bolag hade flest skattefel i form av fastställandet av skatt, vilket kan vara moms, sociala avgifter och inkomstskatt i näringsverksamhet. På internationell nivå omfattades de största felen också av små och medelstora bolag, vilket kan omfatta transaktioner till skatteparadis och momsfel. Revisorerna har en brottsförebyggande roll där anmälningsskyldigheten i huvudsak omfattar ekonomisk brottslighet.

Ägare och kapitalplacerare är i behov av ekonomisk information för att kunna uppskatta bolagets förmåga att överleva i framtiden. När en kvalificerad revisor har granskat den ekonomiska informationen anses den vara mer tillförlitlig, eftersom aktieägare och kapitalplacerare är intresserade av denna information. När revisorn självständigt granskar räkenskaperna och bolagets förvaltning kan denne få en tillförlitlig bild av det ekonomiska resultatet. I bolag där ägaren har full insyn i sitt bolag har avskaffandet inte någon större påverkan. Bolag som inte är en- eller fåmansbolag påverkas i större utsträckning av revisionspliktens avskaffande, då insynen försämras för ägare och leder till mindre inflytande. Utredningsförslaget om avskaffande av revisionsplikten skulle gynna ägarna av småbolag, då att det blir lägre kostnader för redovisning och revision.

Ekonomisk information behövs för att kreditgivare skall kunna bedöma om bolaget kan betala avtalade räntor och amorteringar. Det ansågs att ekonomisk information är mer tillförlitlig om en kvalificerad revisor har granskat informationen. Kreditinstitut beviljar enbart kredit om förpliktelseerna i kreditavtalet uppfylls. Det är vanligt att små bolag som ansöker lån på kreditinstitut skall lämna en fullvärdig säkerhet för lånet genom inteckningar i bolagets egendom eller borgen av huvudaktieägaren. Bolag som saknar revisor kommer att få skärpta krav på säkerheten och det kan ske en försämring av villkor för lån, jämfört med hur det var tidigare. Det är till stor del avgörande vid kreditprövning hur bolaget har skött tidigare lån eller om kunden anses vara kreditvänlig. Kreditinstituten kan kräva kreditupplysning för att vara säkra på om bolagets betalningshistoria kan accepteras, men kan även kräva att bolaget har en revisor vid

bokslut. Enligt utredningen fanns det inga skäl till att avskaffandet av revisionsplikten skulle leda till att de mindre bolagen tvingas ta lån med sämre villkor än tidigare och förlora dagens möjlighet att låna hos kreditgivare.

4.2 En frivillig revision (proposition 2009/10:204)

I regeringens proposition stod det att revision medför kvalitetskontroll av bolagets räkenskaper och årsredovisning. Det bidrar till att riktiga uppgifter lämnas i redovisningen och deklARATIONEN från början. Revisorn kan observera fel och brister i upprättandet av årsredovisningen och denne kan meddela detta till företagsledningen, vilket leder till att beslutsunderlaget blir mer felfritt. Det konstaterades i utredningen att det inte fanns stöd för att bolagen skulle ha sämre kvalitet i räkenskaperna utan revisor, jämfört med dem som valt att ha kvar revisorn.

Regeringen menade att det ifrågasatts om revisorn har en betydelsefull roll för att säkerhetsställa redovisningens och beskattningsunderlagens kvalitet. Avskaffandet av revisionsplikten skulle kunna leda till ökade skattefel, vilket inte går att bortse ifrån. Finansieringen av den offentliga sektorn skulle försvagas vid stora skattefel, vilket skulle innebära en förvriden konkurrens och att seriösa näringsidkare skulle riskera att slås ut. Det skall finnas enkla kontrollmöjligheter för att tidigt kunna uppmärksamma fel och brister under granskningen, vilket gör att bolaget kan säkerhetsställa redovisningens kvalitet.

En form av offentlig kontroll av bolagens räkenskaper skulle bevara en god kvalitet på bokföringen. Skatteverket hade innan lagförändringen möjligheter att kontrollera oklarheter i bolagens redovisning och regeringen ansåg att det inte kommer att bli några förändringar. Revisionsreglerna är utformade på ett sådant sätt att efterhandskontroll kan ske med stöd av bokföringen och garantera att grundläggande kvalitet återupprätthålls i redovisningen. I utredningen diskuterades det att Skatteverket skulle kunna göra oanmälda besök, vilket skulle ge en förebyggande effekt. Regeringen ansåg att förslaget om allmän bokföringskontroll skulle vara nödvändigt för att motarbeta negativa effekter vid avskaffandet av revisionsplikten.

Revision är förknippat med sakkunnig rådgivning och därför fanns det skäl för många aktiebolag att behålla revisorerna. Det ansågs att många bolag kommer att välja att behålla revisorn, då det ställs krav från kreditinstitut. Bolag som väljer bort revisorn kommer istället att lägga delen av inbesparade kostnader på en extern redovisningskonsult som kan erbjuda pakettjänster.

4.3 Skatteverkets yttrande (SOU 2008:32)

I Skatteverkets utredning om avskaffandet av revisionsplikten diskuterades det om alternativa gränsvärden. De bolag som omfattas av avskaffandet var de som definieras som mikro- och småföretag, vilka bedöms ha stora skattefel, enligt Skatteverket. Skatteverket menade att ett betydligt lägre gränsvärde borde ha satts, då de negativa följderna skall hanteras med kompenserande ingrepp. En allmän bokföringskontroll

skulle vara positivt, då besök skulle kunna göras oanmält, vilket skulle leda till en förebyggande effekt.

Skatteverket ansåg att det behövs enklare kontroller av bokföringen för ett felfritt deklarationsunderlag, så att den förebyggande effekten kan upprätthållas. Avskaffandet av revisionsplikten medför mer arbete för Skatteverket och kommer att ge en förändring av taxeringsrevisionen. Detta ansågs inte vara ett effektivt sätt att minska kontrollen av skattefel, utan förutsättningen är att få företagen att göra rätt. Uppllysning från Bolagsverket skall komplettera revisorsgranskningen för att ge ökad tillförlitlighet.

Enligt Skatteverket är det av stor betydelse att bolagens redovisning håller hög kvalitet. Efter avskaffandet av revisionsplikten hamnar redovisningskonsulternas roll i centrum och Skatteverket vill se mer engagemang från regeringens sida för utveckling av krav och kvalifikationer. FAR SRS har tagit fram Reko, standard för redovisningskonsulter, och ett auktorisationsinstitut.

4.4 Ekobrottsmyndighetens remissvar (EBM A-2008/0123)

Ekobrottsmyndigheten ansåg att de hade för kort tid att analysera konsekvenserna av avskaffandet av revisionsplikten. Det var viktigt att analysera revisorernas betydelse för brottsbekämpningen, men även konkurrensen i näringslivet. Problematik skulle uppstå för de bolag som väljer bort revisorn, eftersom att det är omöjligt att straffa eller åtala dessa. Innan avskaffandet av revisionsplikten hade revisorerna en viktig roll för ett välfungerande system av kontroller för att effektivt kunna bekämpa ekobrott.

Regeringens utredningsförslag skulle leda till minskade kostnader för bolagen, vilket Ekobrottsmyndigheten inte ansåg stämma. De ansåg istället att om utgångsläget var densamma, det vill säga att om de flesta bolagen frivilligt skulle välja att ha en revisor skulle kostnadsskillnaderna bli marginella. Den kategori bolag som regeringen ansåg skulle göra störst kostnadsbesparingar var de som styrdes av kriminella eller bolag där ägaren var rädd för att revisorn skulle upptäcka brott. Ekobrottsmyndigheten ansåg att det var positivt att bolagen skulle uppge i skattedeklarationen vilken revisor som har anlåtats. De effekter som skulle kunna uppstå vid skattefel är svåra att bedöma, vilket innebar att effekterna skulle bli mer synliga av Skatteverkets revisioner.

4.5 Intervjuer

4.5.1 Myndigheter

Skatteverket

I en telefonintervju med skatteinformatören på Skatteverket i Göteborg berättade hon att Skatteverket inte har någon rapport än angående avskaffandet av revisionsplikten. Skatteverket gör bokföringskontroller innan deklARATIONEN och de vet inte så mycket än om bolagen som har tagit bort revisorn, då deklARATIONEN kommer först i juni år 2012. Skatteverket vill att bolagen i sin deklARATION (inkomstdeklARATION 2 för aktiebolag) skall

kryssa i om de har tagit hjälp av en revisor eller redovisningskonsult. Skatteverket kan inte uttala sig om det kommer att bli några konsekvenser av lagförändringen, utan kan svara tidigast på det vid årsskiftet 2012-2013 på grund av att boksluten verkställs då. Skatteinformatören menade att det tar ungefär ett halvår att granska deklARATIONERNA och för att kunna sammanställa om det har skett några förändringar. Skatteverket tror att även om revisionsplikten har avskaffats tar många bolag hjälp av en redovisningskonsult istället för revisor. Bolagen har möjlighet att välja olika tjänstepaket hos revisions/redovisningsbyråerna som är skraddarsyddade efter det berörda bolaget. Många väljer i de flesta fall att ha kvar någon form av hjälp, då den hjälpen bolaget kan få tillgång till både är bred och handlar exempelvis om årsredovisning, bokföring och bokslut. Skatteverket granskar bolagens bokföring innan deklARATIONEN och besöker dem för att se om de bokför på rätt sätt.

Sektionschef på revisionssektionen på Skatteverket i Borås berättade under en intervju att Skatteverket i remissvaret var negativa till regeringens utredning. Skatteverket ansåg att kvaliteten skulle gå ner på inkomstdeklARATIONEN, dock menade han att detta var överdrivet. I samband med avskaffandet av revisionsplikten menade Skatteverket att det viktiga är hur bolagen sköter den löpande redovisningen. När bolagen har en redovisningskonsult som sköter den löpande bokföringen så är chansen mindre att det blir många fel. De bolag som varken har redovisningskonsult eller revisor kan felen både vara avsiktliga och oavsiktliga. Sektionschefen berättade att Skatteverket har infört nya verktyg och många skattelagar har samlats i skatteförfarandelagen. Skatteverkets fokus är att förebygga och rätta fel innan de uppkommer, då de har valt att upplysa bolag hur de skall gå tillväga vid fel. En av alla aktiviteter är att informera företagare som startar nya bolag hur bokföringen skall gå till och ge information om skattelagstiftningen.

Skatteverket kommer att utföra bokföringskontroller för de bolag som valt bort revisorn och har kryssat för detta i deklARATIONEN. Denna aktivitet hade inte funnits om inte avskaffandet av revisionsplikten hade införts. Konsekvensen för bolagen blir att Skatteverket kommer att besöka dem, utan att informera dem om detta under pågående räkenskapsår. Skatteverket tittar på fel bakåt i tiden för bolag som är misstänkta för skattebrott, exempelvis om de har gjort några fel sedan tidigare. Sektionschefen förklarade att Skatteverket kommer att vara mer intresserade av de bolag som väljer bort revisorn. Detta för att inspektera hur bolaget har ordnat den löpande bokföringen, vilket innebär att de tittar på helheten. Han menade också att förtroendet för bolagen som inte har revisor eller redovisningskonsult kommer att påverkas ur bankernas synvinkel när bolagen ansöker om kredit. Utifrån Skatteverkets perspektiv kommer inte bolagens förtroende att minska om de väljer bort revisorn, då de eventuellt har en redovisningskonsult som sköter den löpande redovisningen.

Sektionschefen berättade att det inte kommer att ställas några högre krav på bolag som väljer bort revisorn, eftersom att bokföringslagen ligger till grund för bolagen oavsett. Han berättade också att Skatteverket har olika aktiviteter för olika brott, vilket kan vara svart arbetskraft eller svart försäljning. De som vill begå brott med eller utan revisor kommer att göra det i vilket fall som helst, eftersom att revisorn inte hade kunnat upptäcka det. Han förklarade att det skulle vara svårt att se om anmälningarna av brott

ökar bara för att revisionsplikten har avskaffats. Skatteverket har inte gjort någon utredning om brotten kommer att öka, utan det får framtiden utvisa. Personligen tror Sektionschefen att det inte kommer ske stora förändringar. Han menade att lagförändringen kommer bli naturlig, vilket innebär att det blir allmänt accepterat efter ett tag. Enligt honom var det bra att gränsvärdena var låga från början och han tror att de kommer att höjas i framtiden. Skatteverket kan då se om skattefelen har ökat eller inte och i samband med detta vidta åtgärder för att förebygga detta. Genom att se om skattefelen har ökat eller inte kan också gränsvärdena anpassas efter detta.

Ekobrottsmyndigheten

I en intervju på Ekobrottsmyndigheten i Göteborg berättade två ekorevisorer att de tror att avskaffandet av revisionsplikten inte kommer att påverka deras arbete så mycket. De menade att brotten inte kommer att öka och de som vill fuska gör det ändå, detta på grund av att brottens omfattning inte kommer att vara tillräckligt stora. Det kommer dock att bli mer privata småbrott som är "osynliga", exempel att kvitton döljs från revisorn. Det blir därför svårt att bevisa att det har skett något brott för att kunna åtala. De förklarade att det dröjer innan anmälningarna om bokföringsbrott hamnar hos Ekobrottsmyndigheten och att följden kanske ses först om ett år eftersom att det sker fördröjningar. Skatteverket kommer att öka sin kontroll av bolag som väljer bort revisorn, men även Revisorsnämnden kommer att kontrollera om revisorerna sköter sitt arbete. Revisorsnämnden gör kontroller för att försöka få bort "oseriösa" revisorer, detta för att öka förtroendet och kvaliteten på räkenskaperna. Det förekommer även "oseriösa" redovisningskonsulter som påverkar kvaliteten på räkenskaperna, men också trovärdigheten för rollen som redovisningskonsult. De ekonomer som utbildat sig efter avskaffandet av revisionsplikten behöver göra ett test för att kunna bli auktoriserad redovisningskonsult.

Om det finns anmärkningar i revisionsberättelsen behöver det inte betyda att det är ett brott i straffrättslig mening. De förklarade att många däremot kommer att välja att ha kvar revisorn även om revisionsplikten har avskaffats. När det handlar om gränsvärdena tycker de att värdena var för höga och enligt Ekobrottsmyndighetens remiss vill de ha lägre värden. De förklarade att det inte kommer gå att se konkret i statistiken i framtiden om brotten kommer att öka eller inte och ekorevisorerna menade att revisionsbyråerna kommer att få mer arbete. Den ökning av brott som kan komma att ses i statistiken kan antas bero på avskaffandet, vilket beror på att Ekobrottsmyndigheten inte kommer att upprätta speciell statistik för avskaffandet av revisionsplikten. Återkommande kontroller kommer att ske, men om bolagen vill ha en kvalitetsstämpel genom att ha en revisor kommer det bara att vara en fördel för dem vid krediter. I framtiden tror de båda ekorevisorerna att det kommer att bli fler brott, men att de inte kommer att synas, då bolaget till exempel döljer kvitton från revisorn eller redovisningskonsulten. Det finns en viss gräns för att det skall kunna kallas för ett stort brott, anmäla det och göra en utredning. Bokföra fel behöver inte kallas för ett brott och bokföringsbrott kan vara olika utifrån storleken på bolaget.

I en intervju berättade utredningschefen på Ekobrottsmyndigheten i Borås att de var emot avskaffandet av revisionsplikten. Risken finns att fel personer väljer bort revisorn, så de ser gärna att bolagen har en revisor. Revisorn är den första kontaktpersonen när ett bolag går i konkurs. En ekorevisor på ekobrottsmyndigheten i Borås menade att revisorn är den enda externa personen som har insyn i bolaget. De som väljer bort revisorn kan framöver välja att använda en redovisare, det vill säga en redovisningskonsult. Ekobrottsmyndigheten tror inte att brotten kommer att öka i samband med avskaffandet av revisionsplikten, eftersom att de bolag som är oseriösa och begår brott kommer att fortsätta med detta. Ägare i oseriösa bolag väljer oftast oseriösa revisorer eller redovisare för att de inte skall ställa frågor och involvera sig för mycket i bokföringen. Ekorevisorn menade att revisorns roll blir allt mindre viktig idag. Utredningschefen tillade att det finns personer som är misstänkta och dömda för återkommande ekobrott. Fängelsestraff har ingen verkan på dessa personer, då de fortsätter med brott när de kommer ut på fri fot. Ekorevisorn menade att det finns bolag som inte har råd att anlita någon som hjälper till med den löpande bokföringen.

Ekorevisorn på Ekobrottsmyndigheten i Borås berättade att de bolag som har god kontakt med sin revisor väljer att ha kvar denne. Om bolaget vill driva verksamheten under en längre tid bör de välja att ha kvar revisorn på grund av att det ger en fördel hos kreditgivare, då det kan ses som en kvalitetsstämpel. Utredningschefen tror att förtroendet för bolag kommer att påverkas, eftersom att det finns stora risker att seriösa bolag kan hamna hos Ekobrottsmyndigheten. Han ansåg att kostnadsbesparingar i samband med avskaffandet av revisionsplikten var något negativt, då bolagen inte anlitar en revisor eller redovisare som är ett stöd eller till hjälp. De bolag som inte använder revisor eller redovisningskonsult är de som riskerar att göra bokföringsbrott, eftersom att de anser att de kan använda pengarna till något som de anser vara nödvändigare.

Ekorevisorn sade att ”duktiga hantverkare, de kan sitt jobb, men det där med papper... Det får frugan göra”. Hon menade att hantverkarna kan sitt jobb, men har inte tillräckligt ekonomiskskaper. Bokföring är inget de prioriterar och när det kommer skattefrågor om f-skattesedel så kan det bli problem. Bolaget har ingen ordning på sina papper och bokföring, vilket gör det problematiskt när Skatteverket kommer. De kan vara misstänkta för enklare bokföringsbrott, även om det inte var avsiktligt. Ekorevisorn ansåg att bankerna borde ha mer ansvar och att de behöver ställa högre krav på de bolag som inte har revisor, men söker krediter.

4.5.2 Banker

SEB

En företagsrådgivare på SEB i Borås berättade i en intervju att det är många bolag som har valt att fortfarande ha revisor. Därför har de inte känt av konsekvenserna sedan revisionsplikten avskaffades, men de märker dock att vissa bolag kanske istället anlitar redovisningskonsulter på grund av kostnadsbesparing. Han menade att de vill ha en extern betraktelse, men att det blir en konsekvens för bolagen då Skatteverket kommer att vara mer noggranna med att göra mer kontroller genom besök. Då det handlar om

tillförlitligheten kommer banken ha extra kontroller om bolag inte använder revisor. Ur bankens perspektiv är det viktigt att bolagets räkenskaper sköts på ett betryggande sätt, framförallt då de ska låna ut pengar. Vid krediter vill banken se över bolagets delårsrapport och kassaflöden, men det är också viktigt att balansräkningen är rätt. Banken vill se om bolaget amorterar i lagom takt så att det finns en balans och att banken kan vara säker på att bolaget kan betala tillbaka lånet. Företagsrådgivaren förklarade att banken märker hur kunden kommunicerar då de säger att det går bra för dem, men att siffrorna visar något helt annat och då måste de ta felet i beaktning.

Banken anser att det är svårt att veta om brotten kommer att öka, men de tycker att gränsvärdena är för höga redan. Företagsrådgivaren menade att brotten troligtvis inte kommer att öka, men riskerna att utföra brott kommer att öka. Han ansåg att det är för lite resurser för att kunna misstänka brott och han tror att det i framtiden kommer att vara fler bolag som går från revisor till redovisningskonsult på grund av kostnadsbesparingar. Efter avskaffandet av revisionsplikten kan bolagen söka efter andra tjänster hos revisionsbolagen och "skräddarsy" dem för att se om det kan bli billigare. Eftersom att lagförändringen för revisionsplikten är ett nytt fenomen kommer effekterna av gränsvärdena att visas mer i framtiden. Företagsrådgivaren berättade att gränsvärdena inte är viktiga, utan vilka krav som sätts på kunden. Han förklarade att banken har svårt att se om det är besparingar det handlar om då bolagen väljer att inte använda sig av revisor. Kostnaden att ha revisor kan däremot vara värt pengarna, men det kan också vara en fördel att inte ha en revisor då konkurrenskraften kan öka. Vid slutet av intervjun berättade företagsrådgivaren att banken SEB vill ha en lång relation med sina kunder och att kunderna får förtroende för sin bank om de har en bra och lång relation med dem.

Handelsbanken

I en intervju på Handelsbanken i Borås berättade en företagsrådgivare att det inte har skett mycket diskussioner kring avskaffandet av revisionsplikten. De tror inte att det kommer påverka dem i någon större utsträckning då de idag har en blandning av bolag som har krediter. Företagsrådgivaren menade att de flesta småbolag som omfattas av lagförändringen inte har eller behöver ha några krediter, vilket innebär att de inte känner av något tryck. Handelsbanken ställer inga krav på sina kunder att bokslutet skall vara reviderat, vilket leder till att de inte ställer högre krav på bolagen som har valt att inte anlita revisor när de söker krediter. Han berättade vidare att banken inte heller ställer några högre krav på de bolag som inte har revisor när det kommer till bokslut och siffrorna i räkenskaperna. Vill ett bolag ha krediter i mitten av ett räkenskapsår kan Handelsbanken välja att granska bokslutet 31/12 året innan, vilket försvårar, då det inte är några aktuella siffror. Det behövs en granskning av den nuvarande ställningen i bolaget. Företagsrådgivaren berättade att bolagen som står utan revisor kommer att granskas extra av banken, dock kommer de inte ställa krav på att kunden skall ha reviderat material.

Handelsbanken ansåg att det är bättre kvalitet i bokslut som är reviderade av en revisor, eftersom att det blir en sorts kvalitetsstämpel för bolaget och att en oberoende person har granskat det. Bolag som inte har revisorer och söker krediter på Handelsbanken har det inte svårare än de som har revisor. Företagsrådgivaren tror inte att den ekonomiska

brottsligheten kommer att öka utifrån bankens perspektiv, då de har hårdare krav kring transaktioner som sker på konton när det gäller bland annat penningtvätt. Banken tror inte att bolagens trovärdighet och förtroende kommer att påverkas i samband med avskaffandet av revisionsplikten. De märker mer av hur kvaliteten är i bokslutet. Det är svårt att se om detta skulle ge minskad kvalitet och sämre förtroende för mindre kunder, eftersom att deras krediter är så pass små. Nystartade bolag som ansöker om kredit på Handelsbanken måste ha en borgenär om företagaren själv inte kan låna pengar. Företagsrådgivaren menade att det blir krångligare för ”oseriösa” företagare.

Företagsrådgivaren tror att de bolag som har revision och krediter i dagens läge kommer att fortsätta med detta. De vill ha reviderade bokslut för att kunna visa upp för utomstående att det finns kvalitet i siffrorna och att de uppnår den nivå som krävs vid ansökan om krediter. De små bolag som väljer bort revisorn minskar sina kostnader, vilket är en fördel för att det inte alltid behövs. Dessa bolag har nu tillgång till redovisningskonsulter, vilket ger en annan sorts kvalitetsstandard. Handelsbanken tror att de i framtiden kommer att få mer kunder utan revisorer. De bolag som vill visa kvalitet i sitt bokslut för externa intressenter, exempelvis banker, kommer att ha kvar revisorerna för att kunna ha reviderade siffror, men även en underskrift av revisorn. Företagsrådgivaren berättade att Handelsbanken tror att många bolag i framtiden kommer att ha kvar sina revisorer, då de anser att det ger mer kvalitet.

Swedbank Sjuhärad AB

Under en intervju på Swedbank Sjuhärad AB i Borås berättade en företagsrådgivare att banken inte har märkt mycket skillnader sedan revisionsplikten avskaffades, eftersom att effekten inte har nått bankerna än. Det är inte ofta nystartade bolag som väljer att anlita revisor och de som redan har revisor väljer att ha kvar denne. Ställföreträdande chef på företagskontoret menade att frågan om avskaffandet av revisionsplikten inte har diskuterats i stor utsträckning och att de inte har haft någon företagare än som har avskaffat sin revisor. Företagsrådgivaren förklarade att det görs en bedömning av bolag som ansöker om kredit, detta för att kunna se vad det är för sorts bolag. Hon menade att de inte ställer högre krav för krediter, utan att det är en bedömningsfråga. Har ett bolag ett stort varulager som inte är granskat av en revisor kan banken kräva att revisorn skall göra en särskild granskning av denna post. När banken ser att lagret har ökat, men inte omsättningen, kan det vara något suspekt.

Ställföreträdande företagschefen diskuterade om förtroendet och relationen till bolag och redovisningskonsulter. Vid kreditgivning är det viktigt att ha ett förtroende för ägaren och redovisningskonsulten, vilket innebär att banken inte behöver kräva att bolaget har en revisor. Kreditchefen berättade att bokslut är en historia och att kreditgivare vill ha ”färskvara”. I balansrapporten kan banken se löpande hur det går för bolaget och kan då bedöma värdet. I samband med detta kan banken se om de har förtroende för redovisningskonsulten som upprättar balansrapporten. Ställföreträdande företagschefen berättade att de granskar redovisningskonsulten extra som är okänd när de får en ny kund på banken, jämfört med nya bolag som använder sig av redovisningskonsulter eller revisorer från kända revisionsbyråer som de har mer förtroende för. Företagsrådgivaren

tyckte att det är bra att gränsvärdena har satts till ett lägre värde till en början för att kunna se konsekvenserna och på sikt kunna öka. Hon tror inte heller att ekobrotten kommer att öka för att Skatteverket kommer att öka sitt arbete.

Nordea

I en intervju på banken Nordea i Borås berättade kreditanalytikern att Nordea centralt var inblandad i ett tidigt skede för hur de skulle agera i samband med lagförändringen. Nordea anser att det skall fungera ändå, trots avskaffandet av revisionsplikten. Istället för att kräva ett reviderat bokslut kan de istället använda sig av auktoriserade redovisningskonsulter. Kontorschefen på företagssidan berättade att slutprodukten av revisionspliktens avskaffande inte blev som de trodde från början och att det blev färre bolag än väntat. Han menade också att enskild firma och handelsbolag inte behöver en revisor, vilket är en nackdel vid större krediter. Det har underlättats sedan tidigare, då enskilda firmor exempelvis byggföretag nu istället har blivit ett aktiebolag. Fler och fler bildar aktiebolag som tidigare har varit enskilda firmor.

Kreditanalytikern förklarade att de inte har sett något exempel på förändringar, utan att de har bestämt centralt hur de skall arbeta. Kontorschefen på företagssidan tillade att det finns nystartade bolag som inte vill använda revisor, men att många befintliga bolag behåller sin revisor oavsett om revisionsplikten har avskaffats. Konsekvenserna för bolagen som inte använder revisor blir dock att Skatteverket får kontrollera dessa bolag extra. Revisorn är som en trygghet för banker vid krediter, men även för bolagen, då de behöver råd. Kreditanalytikern berättade att det är svårt att säga om förtroendet kommer att påverkas för bolagen. Kontorschefen på företagssidan menade att de kommer att ställa högre krav och ha mer kontroll om ett bolag vill ha stora krediter. Han förklarade att om de ska ge råd till större kunder skall de helst också ha en revisor.

”Man skall inte diskrimineras om man inte har revisor”, sade kreditanalytikern. Han menade att de bolag som inte har revisor inte kommer att uppfattas som ett sämre bolag på grund av detta. Det finns dock större risker för kontroll om bolaget inte har revisor. I framtiden tror kontorschefen att det kommer att ske en förenkling för dem som driver mindre bolag och många kommer vilja ha en revisor för rådgivning. Kreditanalytikern tillade att han tror att efterfrågan på revisorer inte kommer att minska, utan att det alltid kommer att finnas efterfrågan på rådgivning. Kontorschefen berättade att gränsvärdena hade ett lägre värde än de trodde att det skulle vara i början. Kreditanalytikern förklarade att det kommer visas mer i framtiden om effekterna är positiva eller negativa efter avskaffandet av revisionsplikten.

4.5.3 Revisionsbyråer

Sydrevisioner Väst AB

Revisionsbyrån Sydrevisioner Väst AB finns beläget i Borås och har 9 anställda. Företaget har en omsättning på 8,6 miljoner kronor och tillhör revisionsnätverket Crowe Horwath. I en intervju på revisionsbyrån Sydrevisioner Väst AB i Borås berättade en

revisor att fler bolag startas utan revisor, vilka oftast är små bolag. Revisionsbyrån tappar revisionsuppdrag efter avskaffandet av revisionsplikten, då småbolagen väljer att använda redovisningskonsult istället för revisor. Revisorn på Sydrevisioner Väst AB menade att bolagen inte skall känna sig tvingade att välja Sydrevisioner Väst AB vid köp av revisionstjänster, utan bolagen skall kunna välja revisor eller revisionsbolag själva. Han förklarade att regeringens uttalanden är fel och att de bara tänker på själva kostnaden av att ha revisor, dock ligger det mycket annat bakom detta. Att ha en revisor innebär också annat, som till exempel skatterådgivning. Väljer ett bolag att inte ha en revisor kan eventuella fel inte upptäckas lika lätt av Skatteverket och många köper därför extratjänster för att de inte har tillräckligt med kompetens. Bolag kan anlita en revisor tillfälligt, då revisorerna granskar bolagets räkenskaper för att se om det stämmer. Revisorn berättade att de tappar kunder, till exempel när en redovisningskonsult säger till bolagen att de kan hjälpa dem och att de inte behöver en revisor.

Revisorn menade att förtroendet kommer att påverkas på sikt och det kan finnas fel som Bolagsverket inte ser. Kvaliteten kommer att sjunka lite i början, men öka successivt då bolagen istället anställer redovisningskonsulter. Tidigare behövde inte redovisningskonsulter göra något prov i jämförelse med revisorer som måste göra ett revisorsprov. Nu måste också redovisningskonsulterna göra detta, vilket innebär mer kvalitet. I deklARATIONEN kan bolagen kryssa i om de har tagit hjälp av en revisor eller redovisningskonsult så att Skatteverket kan granska de bolag som inte har revisor oftare. Revisorn berättade att de har nära kontakt med bankerna och att de har samarbete med dem. Bolaget kan dock själva bestämma om deras revisor får ha kontakt med deras bank, dock är det inte vanligt att bolag motsätter sig detta. Han tror att bokförings- och skattebrotten kommer att öka, vilket kommer leda till att Ekobrottsmyndigheten får mer räkenskaper att granska. Revisorn tror också att fler bolag kommer att välja att inte ha kvar revisorn och att gränsvärdena kommer att öka om ungefär 10 år. Revisorn och hans kollegor trodde att gränsvärdena skulle vara högre än vad de är idag. Det var osäkerhet kring gränsvärdena och därför började de på en lägre nivå.

PwC

PwC har ett av sina 130 kontor i Borås och har 3800 anställda i hela Sverige. Företaget har en omsättning på 4 miljarder kronor. Under en intervju på revisionsbyrån PwC i Borås berättade en auktoriserad revisor att avskaffandet av revisionsplikten var bra. Han ansåg att bolagen inte behöver ha en "överkontrollant", då det inte skall vara tvingande att ha en revisor. Den auktoriserade revisorn tyckte att gränsvärdena var för låga och att de hade kunnat vara högre. Bolag i andra länder klarar sig utan revisor med högre gränsvärden, därför borde Sverige också klara av detta. De bolag som omfattas av avskaffandet är oftast hantverkare med två delägare och som inte har några lån hos kreditgivare. Dessa skall inte behöva använda sig av revisor, då det inte är nödvändigt utifrån de tjänster som revisorn erbjuder. Revisorn ansåg att bolag som säljer varor eller tjänster till kommuner kan vara i behov av revisorer, då dessa vill veta att det är ett "seriöst" bolag, vilket också gäller hos kreditgivarna.

Konsekvenserna av revisionspliktens avskaffande har varit en förlust av kunder, inte bara för revisorn, utan också för hans medarbetare. Ökar regeringen gränsvärdena för revisionsplikt kommer PwC att märka en förändring, eftersom att det kommer att vara färre stora bolag som behöver en revisor. Det kommer att bli en kamp om stora kunder, vilket kommer leda till att små revisionsbyråer försvinner och måste sadla om och bli enbart rena redovisningsbyråer. Revisionsbyråer som PwC kommer att behöva erbjuda bolagen annan hjälp, vilket inte bara innebär revision, utan även hjälp i form av deklaration, skattefrågor och andra råd. Bolagen sparar pengar på avskaffandet av revisionsplikten, vilket innebär en kostnadsfråga då bolagen istället kan lägga pengarna på något annat.

Revisorn berättade att det kommer bli ”slappare” utan revisor, eftersom att företagaren inte vet hur han skall värdera lagret och revisorns informationsskyldighet försvinner. Förbjudna lån, där ägaren själv lånar pengar från bolaget, kan komma att öka när det inte finns någon revisor som kan övervaka detta. Växande bolag som inte har en revisor kan få det svårt i framtiden om de skulle vilja bli uppköpta, vilket innebär att de skulle få en högre kostnad om det köpande bolaget kräver en revidering av alla årsredovisningar. Revisorn tror definitivt att trovärdigheten och förtroendet kommer att påverkas av revisionspliktens avskaffande, men även att få krediter då banken kan kräva att bolagen ska ha revisor. Han ansåg att det är skillnad mellan bolag som väljer att använda och inte använda revisor, då det är en sorts kvalitetsstämpel. Det är inte redovisningskonsultens skyldighet att fördjupa sig i de områden revisorn behöver göra. Revisorn måste exempelvis inventera lager, vilket redovisningskonsulten slipper göra. Detta kommer inte att påverka att de ställer högre krav på bolagen.

Bokföringsbrotten kommer inte att öka, utan kommer förmodligen vara i samma utsträckning som tidigare. De flesta bolagen är seriösa, vilket är en anledning till att brotten förmodligen inte kommer att öka. Revisorn tror inte heller att skattebrotten kommer att öka, eftersom att det är svårt för revisorn att upptäcka skattefiffel. Revisorn blir som en ”försäkring”, vilket kan tolkas som en vanlig försäkring. Det blir en garanti för bolaget att använda sig av en revisor. Många bolag kommer välja att ha kvar revisorn då bolaget kan visa att de har en kvalitetsstämpel. I framtiden tror revisorn att gränsvärdena kommer att öka till de gränsvärden som motsvarar de som EU har, vilka är högre än de som Sverige har lagstiftat. Revisionskåren i Sverige kommer få bekymmer, eftersom att mer bolag kommer att välja bort revisorn. Mindre revisionsbyråer kommer att bli lidande och behöva omstrukturera sin verksamhet, vilket innebär att de enbart kommer att inrikta sig på redovisningstjänster.

Borås Ekonomi och Revision AB

Revisionsbyrån Borås Ekonomi och Revision AB är beläget i Borås och har 4 anställda med en omsättning på 3 miljoner kronor. I en intervju på AB Borås Ekonomi och Revision berättade en redovisningskonsult att de inte yrkesmässigt har något problem med avskaffandet av revisionsplikten. De arbetar enligt ett koncept och det kommer inte att bli några skillnader, då det gäller kvalitet och arbete mot kund. Ett visst antal revisionstimmar kommer att försvinna för revisionsbyråerna, vilket kunden kommer att

tjäna på och blir därför vinnare i den här situationen. Han menade att konsekvenserna kommer att ses hos mindre nybildade bolag och han tror att ungefär två tredjedelar kommer att starta sin verksamhet utan revisor.

Redovisningskonsulten förklarade att bankerna kommer att ställa de största kraven på att bolagen skall ha revisor. Kreditupplysningsföretagen kommer att rikta sig in på att registrera om det finns en lämnad bokslutsrapport eller inte. Han menade att antingen har bolaget reviderad årsredovisning med bokslutsrapport eller ingen alls. Bankerna granskar inte årsredovisningarna direkt, utan det sker via kreditupplysning. Redovisningskonsulten berättade också att revisionsbyråerna inte kommer att dra ner på kvaliteten bara för att ett kravmoment försvinner. Skatteverket kommer från i år att ha deklARATIONER där bolagen kryssar i om de har fått hjälp i form av revisor eller inte. Här kan bolagen inte bluffa genom att kryssa, eftersom att de vet vilka som är med i processen. Han berättade också att Skatteverket inte kan kräva en bokslutsrapport, vilket bankerna kan.

Redovisningskonsulten fortsatte att berätta att de i sin bransch som revisionsbyrå inte har ”skriket” högst, utan att de är nettoförlorare. Han sade att ”de som skriker mest i högan sky är faktiskt Skatteverket och det är de som har dragit ut på det längst”. Skatteverket förstår att de på revisionsbyråerna gör ett bra jobb, även om Skatteverket har fått kunderna att betala för det. Det finns information som behövs och tre punkter som beskriver de anmärkningar som oftast ses över i revisionsberättelsen, vilka är skatter och avgifter, obeståndsproblem, men även bristande intern kontroll.

De kommer att ställa högre krav på bolag som inte använder revisor, men de kommer själva inte att kunna påverka situationen så mycket. De kommer bara att kunna titta på och de som kommer att agera mest är Skatteverket, förklarade han. Han ansåg också att brotten inte kommer att öka och att det handlar om upptäcktsrisk. Det har konstaterats att ungefär fem procent av alla som gör fel gör det med flit. Mindre kontroll leder till mindre risk att upptäcka brott, men även penningtvätten har gjort att det blir svårare. Hans Börjesson tillade ”har man ingen kontroll alls så skapar du väl lite mer brottslingar”.

Kontroller som har gjorts från början görs också idag, men fokus idag är att Skatteverket har mer kontroll. I dagens läge är det mer databaserat för både revisionsbyråerna och Skatteverket, vilket underlättar i arbetet. Det som är ”basic” blir mer färdigdatoriserat idag. Revisionsbyråer och Skatteverket drar åt samma håll och redovisningskonsulten menade att det är Skatteverket som har gjort bäst ifrån sig. I slutet av intervjun berättade han att det har diskuterats mycket om gränsvärdena från början och han ansåg att gränsvärdena var bra, för om det skulle vara en gräns så hade det inte kunnat vara lägre än vad de har blivit efter avskaffandet av revisionsplikten.

Helgusgruppen Revisionsbyrå AB

Helgusgruppen Revisionsbyrå AB har 16 anställda och en omsättning på 16,7 miljoner kronor. Företaget är beläget i centrala Borås. I en intervju på Helgusgruppen Revisionsbyrå AB berättade en godkänd revisor att de som kommer att påverkas eller har påverkats av revisionsplikten avskaffande är de som inte har någon verksamhet eller en

begränsad verksamhet. Kent Iveling menade att konsekvenserna av revisionsplikens avskaffande inte har påverkat dem särskilt mycket. Det märks mer på omsättningen än på kundantalet. Många handelsbolag och enskilda firmor byter bolagsform och revisorn sade ”vi får mer jobb om de byter bolagsform”. Med detta menade han att även om revisionsplikten har avskaffats och det har blivit mindre arbete för dem, så kommer det ändå bli mer då enskilda firmor och handelsbolag byter bolagsform. En annan konsekvens kan vara att bolagen väljer bort revision i samband med att deras revisor går i pension, då de har ett stort förtroende och nära relation till revisorn.

Revisorn ansåg att förtroendet för bolagen kommer att vara högre om bolaget har en revisor. Han nämnde att det inte finns många ”konstiga” eller ”oseriösa” revisorer kvar då revisorskåren har sanerat yrket. Förr i tiden kunde i princip vem som helst bli revisor, till och med de som inte hade gått den utbildning som behövs idag, menade han. Revisorerna skrev på reviderade materialet ”hej vilt” förr i tiden, men idag är de noggrannare med reglerna. Revisornämnden gör en kontroll av revisorerna var femte år, sköter de sig inte kan de få en ”prick” eller bli av med sitt arbete. Godkända eller auktoriserade revisorer som har klarat av kontrollen är de som är duktiga. Revisorn berättade att bankerna kan kräva annat från de bolag som väljer bort revisorn när de ansöker om kredit. Bankerna kan till exempel begära att bolaget har en revisor som har kontrollerat om lagret är acceptabelt. Andra intressenter, som exempelvis leverantörer, kan vilja se att bolaget har möjlighet att betala sina skulder i form av intyg eller något annat bevis. Bankerna kan ta en högre ränta för de bolag som väljer att inte använda revisor eller en personlig borgen.

Brotten kommer troligtvis inte att öka, ansåg revisorn. Skulle det komma in en kund på Helgusgruppen Revisionsbyrå AB för att anlita en revisor som inte känns helt pålitlig skulle de neka denne deras tjänster. Det Helgusgruppen Revisionsbyrå AB skulle förlora på en oseriös kund skulle de istället i framtiden tjäna på en seriös kund. Revisorn menade att det är mycket som står på spel för byrån och deras yrkesroll om de skulle anlitas av oseriösa kunder. I framtiden tror han att gränsvärdena kommer att höjas, eftersom att det sker alltmer anpassningar till det internationella området. Revisorn berättade att Maud Olofsson ansåg att avskaffandet av revisionsplikten skulle förenkla och få ner de administrativa kostnaderna för små bolag. Det skulle bli en stor kostnad för sämre skattemoral, eftersom att det inte finns någon som kontrollerar bokslut. Han förklarade att Skatteverket behöver mer personal efter avskaffandet av revisionsplikten för att det skulle bli mindre skatt till staten när det inte finns någon som granskar bolagen. Revisorn sade även ”ingen kostnad, endast besparing för samhället”, när han syftade på att utredarna inte tyckte att revisorerna gjorde någon nytta.

5 Analys och tolkning av empiri

Detta kapitel innehåller tolkning och analys av den empiriska undersökningen. Resultatet av empirin sammankopplas med den teoretiska referensramen.

5.1 Påverkas förtroendet?

Kadefors (2004) berättade att en människa kan lita på sin kollega eller partner i olika situationer, men inte i andra. Ny information har granskats noggrant innan människor har beslutat om det går att lita på någon annan eller inte. Även Eckel och Wilson (2004) ansåg att människor använder all nödvändig information som finns när de är osäkra på om motparten är tillförlitlig för att kunna dra slutsatser för att se om informationen är pålitlig. Företagsrådgivarens kommentarer från SEB kan kopplas till författarnas slutsats, då han menade att banken kommer att ha extra kontroller om bolag väljer bort revisorn. När det handlar om tillförlitlighet vill banken vara säker på om bolaget kan betala tillbaka lån och därför anses långsiktiga relationer vara viktiga för SEB. Företagsrådgivaren på Handelsbanken tror däremot inte att bolagens trovärdighet och förtroende kommer att påverkas av revisionspliktens avskaffande. Handelsbanken märker om kvaliteten i bolagens bokslut är tillförlitligt och de använder all nödvändig information för att se om bolaget är tillförlitligt. De ser dock en svårighet om det skulle ge mindre kvalitet och försämrat förtroende, eftersom att bolagens krediter inte är tillräckligt stora. Mukherjee och Nath (2008) menade precis som Handelsbanken och SEB att förtroende och engagemang är grunden för att bygga framgångsrika långsiktiga relationer.

Flera av bankerna ansåg att förtroendet och tillförlitligheten inte kommer att påverkas så mycket av revisionspliktens avskaffande och bankerna kommer att ha förtroende för bolagen som de har existerande relationer med. I samband med detta kan kreditanalytikerns kommentar på Nordea förklaras genom att det inte behöver betyda att banken inte kommer att ha förtroende för bolagen. Ställföreträdande chefen på Swedbank Sjuhärad ansåg att det är viktigt att ha förtroende för ägaren och redovisningskonsulten. Swedbank Sjuhärad kräver inte att bolagen har en revisor, förklarade han. Ställföreträdande chefens uttalanden om förtroende kan kopplas till Friman et al. (2002) diskussion om att trovärdighet är en betydande faktor när beslut görs om vem det skall göras affärer med. De menade att trovärdighet är viktigt eftersom att det formar tillvägagångssättet mot förhandling och tecknande av kontrakt.

Precis som Eckel och Wilsons (2004) diskussion kring förtroende var regeringens utredning att en kvalificerad revisor kan ge en tillförlitlig bild av det ekonomiska resultatet när de har granskat all information, såsom räkenskaper och förvaltning. Skatteinformatörens kommentarer på Skatteverket kan också kopplas till Eckel och Wilson, då de berättade att människor använder all nödvändig information för att se om motparten är tillförlitlig. Skatteinformatören menade att Skatteverket granskar bolagens bokföring innan deklarationen och besöker bolagen för att se om de bokför rätt.

Sektionschefen på Skatteverket förklarade också att förtroendet för bolagen kommer att påverkas ur bankernas synvinkel, men utifrån Skatteverkets perspektiv kommer inte bolagens förtroende att bli sämre om revisorn väljs bort. Detta på grund av att bolagen eventuellt har en redovisningskonsult som sköter löpande redovisning. Författaren Koehn (1996) menade att förtroendet bygger på gemensamma värderingar och att förtroendet skall ifrågasättas. Med fokus på Koehns kommentar om att förtroende skall ifrågasättas tror utredningschefen på Ekobrottsmyndigheten att förtroende för bolag kommer att påverkas och att det finns risk för att seriösa bolag hamnar hos dem. Skatteverkets yttrande kan kopplas till utredningschefens uttalanden, då upplysning från Bolagsverket skall komplettera revisorsgranskningen för att ge ökat förtroende. Enligt revisorn på Sydrevisioner Väst AB kommer förtroendet för bolagen att påverkas på sikt, men det kan dock finnas fel som Bolagsverket inte ser. I början kommer kvaliteten att sjunka, men öka successivt när bolagen anställer redovisningskonsulter, menade han. Samma resonemang hade revisorn på PwC, att trovärdigheten och förtroendet kommer att påverkas av revisionspliktens avskaffande. Revisorns uttalanden kan jämföras med Kadefors (2004) förtroendeteori som hjälper människor att få en bättre förståelse av den stora mångfalden av faktorer som påverkar olika dimensioner av förtroendet.

Författaren Espejos (2001) kommentarer i studien om att uppbyggnad av förtroendefulla relationer är ett viktigt villkor för utveckling av nya koncept inom revision. Detta framkommer även i intervjun med revisorn på revisionsbyrån Helgusgruppen Revisionsbyrå AB, då han ansåg att förtroendet för bolagen kommer att vara högre om bolaget har en revisor. När en revisor går i pension kan det vara en konsekvens för förtroendet och den nära relationen till revisorn, vilket kan leda till att revisorn väljs bort.

5.2 Kommer den ekonomiska brottsligheten att öka?

Författarna Hassink et al. (2009) berättade att revisionen var viktig i samband med bedrägerier. De menade att bankerna kan ses som kontrollanter, då de kan se om det finns skillnader mellan ägarens åsikt och allmänheten. Revisorer, banktjänstemän och företagsledare var överens om att även om bedrägerier upptäcks utanför ramen av lagstadgad revision borde det vara en skyldighet att revisorn rapporterar bedrägerier till myndigheterna. Företagsrådgivaren på SEB berättade dock att det finns för lite resurser för att kunna misstänka brott. Han tror att de ekonomiska brotten inte kommer att öka, dock att riskerna att utföra brott kommer att göra detta. Företagsrådgivaren på Handelsbanken och företagsrådgivaren på Swedbank Sjuhärad var också eniga om detta och tror inte att brotten kommer att öka utifrån bankernas perspektiv. Enligt författarna Hassink et al. (2009) fanns det krav på att revisorerna skulle rapportera bedrägerier som förekom i revisionsberättelsen vid lagstadgad revision. Revisorer, banktjänstemän och företagsledare var dock ense om att revisorer som rapporterar bedrägerier också skall ha denna skyldighet under en icke-lagstadgad revision, menade författarna. Enbart en "traditionell revision" skulle bidra till att upprätthålla grunden för moralen och förtroendet, menade Larsson (2005). Han förklarade att det skulle skapa en så kallad "polis-roll" som skulle skada kundens förtroende för revisorn. Förmågan staten hade att kontrollera brott som dessa var begränsad och i samband med detta kunde revisorerna göra en mer universell kontroll av bolag.

Revisionsbyråerna Borås Ekonomi och Revision AB, Helgusgruppen Revisionsbyrå AB och PwC var också eniga om att bokförings- och skattebrotten inte kommer att öka, förutom Sydrevisioner Väst AB där revisorn tror att brotten kommer att öka. Enligt regeringens utredning som var likvärdig med revisorns kommentar skulle avskaffandet av revisionsplikten kunna leda till ökade skattefel och finansieringen av den offentliga sektorn skulle bli sämre vid större skattefel. Det skulle leda till att näringsidkare som är seriösa skulle kunna slås ut och leda till förvriden konkurrens. Revisorn på PwC menade att de flesta bolagen är seriösa, vilket är anledningen till att brotten förmodligen inte kommer att öka. De som begår brott väljer att eventuellt anlita en oseriös revisor, berättade revisorn på Helgusgruppen Revisionsbyrå AB. Författarna Rose, Rose och Dibben (2010) förklarade att förtroendet för ledningen är viktig vid finansiella upplysningar och de menade att opålitliga ledamöter ökar stödet till revisorn på grund av oro för hantering av bedrägerier. Redovisningskonsulten på Borås Ekonomi och Revision AB berättade att om det är mindre kontroll så är det mindre risk att brott upptäcks, men också penningtvätten har gjort det svårare. Företagsrådgivaren på Handelsbanken kommenterade att de har hårdare krav när det handlar om transaktioner på konton, det vill säga bland annat penningtvätt.

Ekorevisorerna på Ekobrottsmyndigheten i Göteborg och utredningschefen och ekorevisorn på Ekobrottsmyndigheten i Borås var eniga om att brotten inte kommer att öka. Ekorevisorerna på Ekobrottsmyndigheten i Göteborg menade att de som vill fuskas gör det ändå. Förklaringen var att det kommer bli mer ”osynliga” och privata småbrott. De menade att det därför skulle bli svårt att bevisa om det har skett ett brott och revisionsbyråerna kommer att få mer att göra. Utredningschefen på Ekobrottsmyndigheten i Borås berättade också att oseriösa bolag som begår brott, kommer att göra det. Riskerna för bokföringsbrott blir högre hos de bolag som väljer att inte använda revisor, eller väljer att använda sig av oseriösa revisorer eller redovisare för att de inte skall kunna blanda sig för mycket i bolagets bokföring. Sektionschefen på Skatteverket förklarade också att de som vill begå brott kommer att göra det i vilket fall som helst och revisorn har inte förmågan att upptäcka brott. Revisorn på Sydrevisioner Väst AB berättade att han tror att eko- och skattebrotten förmodligen kommer att öka, vilket kommer leda till att Ekobrottsmyndigheten kommer ha mer räkenskaper att granska. Företagsrådgivaren på Swedbank Sjuhärad AB berättade också att Skatteverket kommer att öka sitt arbete.

Enligt Skatteverkets yttrande bedöms små bolag ha stora skattefel och enligt Ekobrottsmyndighetens remiss skulle det bli problematiskt för dem som väljer bort revisorn. Enligt remissen ansågs också revisorerna ha en betydelsefull roll före avskaffandet av revisionsplikten och det var en roll för ett välfungerande system av kontroller för att kunna bekämpa ekonomiska brott. Skatteverkets yttrande och Ekobrottsmyndighetens remiss kan kopplas till Castelfranchis (2002) förklaring om att förtroendet är mer avgörande i tider när det sprids otillförlitliga uppgifter på grund av bedrägerier. Detta går också att koppla till de diskussioner som Suh och Kwon (2006) förde om att varje brist på förtroende mellan parterna skapar en obalans av information och att förtroende är ett föränderligt fenomen, vilket ständigt påverkar och påverkas av ekonomiska aktiviteter.

Enligt Sian och Roberts (2009) ansåg ägaren att de inte var i behov av en utbildning inom ekonomi eller företagsekonomi, men när lagstiftningen för små bolag framställdes skulle förståelsen bli enklare. Det är däremot svårare för dem som är mer tekniska i sin natur att förstå reglerna. Författarna berättade att resultatet har visat att fler ägare inte har tillräckligt kunskaper inom ekonomi, vilket är anledningen till att de istället har använt sig av en revisor för att få hjälp. Ekorevisorn på Ekobrottsmyndigheten i Borås sade att ”duktiga hantverkare, de kan sitt jobb, men det där med papper... Det får frugan göra”. Sian och Roberts studie kan kopplas till ekorevisorns citat, då hon menade att hantverkarna kan göra sitt arbete som hantverkare, men att de inte har de ekonomikunskaper som krävs. Istället har de fått anställa en revisor eller redovisningskonsult som är till hjälp.

5.3 Ställs det högre krav på bolagen?

Även om det inte längre var lag på att ha revisor sänds positiva signaler från de bolag som har valt att bli granskade av revisorer, menade författarna Lennox och Pittman (2011). Kreditbetygen blir samtidigt högre hos bankerna, då bolag väljer att använda revisor frivilligt. Ekorevisorn på Ekobrottsmyndigheten i Borås menade att bolag väljer att ha kvar revisorn om de har god kontakt med denne för att det ger fördelar hos bankerna på grund av den kvalitetsstämpel som sätts, vilket är positivt. Hon ansåg dock att bankerna borde ställa högre krav på bolag som väljer att inte ha revisor vid ansökning om kredit. Kontorschefen på Nordea förklarade att de kommer att ställa högre krav och kontrollera de bolag som vill ha stora krediter. Kommentarer från kontorschefen på Nordea och ekorevisorn på Ekobrottsmyndigheten i Borås om relationen till revisorn kan kopplas samman med Friman et al. (2002) uttalanden om att företagare engagerar sig i affärsförbindelser med en partner som det går att lita på.

Enligt Kim et al. (2011) betalar bolag med revision en lägre ränta på skulder och lån i jämförelse med bolag som väljer att inte använda revisor. De menade att frivilliga revisioner är viktiga för att stärka trovärdighet för granskade bokslut jämfört med en lagstadgad revision. I samband med detta skulle reviderade bokslut och kreditkvalitet öka och det skulle lösa vissa informationsproblem hos kreditgivare. Revisorn på Helgusgruppen Revisionsbyrå AB förklarade att bankerna kan begära att bolaget har en revisor, men bankerna kan dock ta en högre ränta för bolag som väljer bort revisorn. Lapavitsas (2007) förklarade i sin studie att kreditsystem består av institutioner där förtroende ligger till grund genom att använda allmän information. Författaren menade att förtroendet är viktigt hos kredittagaren och för att förtroendet skall bevaras är det betydelsefullt när kreditgivaren får information om den sociala ställningen och ekonomiska verksamheten. Förtroende och tillit är avgörande faktorer för effektiv funktion av ekonomin, förklarade Tonkiss (2009). Bankerna hade inte kunnat ha förtroende för att kredittagaren skall kunna betala tillbaka lånet när det saknas tillförlitlig information.

Företagsrådgivaren på Swedbank Sjuhärad berättade att bedömning görs för bolag som ansöker om kredit. Hon förklarade också att de inte ställer högre krav på kreditansökningar på Swedbank Sjuhärad, utan att det handlar om en bedömningsfråga.

Enligt Seal (1998) ansågs det att banker bör vara uppmärksamma på strategier inom bolaget för bedömning av förtroende och utveckling av tillit. För att kunna basera affärsrelationerna på förtroende skulle kunder iakttas med rutiner som dessa.

Ställföreträdande chefen på Swedbank Sjuhärad berättade att de granskar okända redovisningskonsulter extra, jämfört med dem som använder sig av revisorer från kända revisionsbyråer. Redovisningskonsulten på Borås Ekonomi och Revision AB förklarade att bankerna kommer att ställa krav på att bolagen skall ha revisor och i samband med detta kommer kreditupplysningsföretagen få information om bolagen har lämnat en bokslutsrapport. Regeringens utredning kan kopplas till redovisningskonsultens kommentarer, där det menas att kreditinstitutet kommer att kunna kräva en kreditupplysning hos kreditupplysningsbolagen för att vara säkra på att betalningar har gjorts tidigare. När en revisor har granskat den ekonomiska informationen anses den vara mer tillförlitlig, enligt regeringens utredning (SOU 2008:32). Enligt regeringens utredning kommer kraven på säkerhet att skärpas för de bolag som väljer bort revisorn. En försämring av villkor vid lån hade kunnat ske jämfört med tidigare och därför är det viktigt att se vid kreditprovning hur tidigare lån har skötts i bolaget.

Företagsrådgivaren på Handelsbanken berättade att många av de små bolagen inte har eller behöver ha krediter. Handelsbanken ställer inga krav på att bokslut skall vara granskade, vilket innebär att de inte ställer högre krav på bolag som väljer bort revisorn. Han förklarade också att bolag utan revisor inte kommer att granskas extra. Sektionschefen på Skatteverket förklarade att det inte kommer att ställas högre krav på bolagen som har valt bort revisorn, eftersom att bokföringslagen ligger till grund. Enligt Collis (2010) är huvudsaken från bankens sida i Storbritannien att värdera beteende och kredit, vilket skulle göra det enklare för dem som använder revisor för granskning av årsredovisning och bedömning vid utlåning och kreditrisker. Laeequddin et al. (2010) menade att valet av den betrodde beror på nivån för dennes riskhanteringsförmåga och att risk och förtroende hänger ihop.

5.4 Kommer kvaliteten i räkenskaperna att påverkas?

Sektionschefen på Skatteverket i Borås ansåg att det är viktigt hur bolagen sköter sin bokföring, vilket även påverkar kvaliteten. Han menade att chansen är mindre att det blir fel om det finns en redovisningskonsult som sköter bokföringen. Ekorevisorerna på Ekobrottsmyndigheten i Göteborg menade att kvaliteten inte alltid behöver vara bra och bokföringen trovärdig, eftersom att det även förekommer "oseriösa" redovisningskonsulter. Bolag som vill ha en kvalitetsstämpel på sina räkenskaper anlitar seriösa revisorer eller redovisningskonsulter, dock menade de att det endast kommer att vara en fördel vid krediter. De förklarade att det kommer ske återkommande kontroller av bolagen. Ekorevisorernas uttalanden kan kopplas till Rose, Rose och Dibben (2010) som förklarade att förtroendet är en avgörande faktor för tillsyn av den finansiella rapporteringen. Hur ledningen i bolaget hanterar resultatet kan skapa ett hot mot deras trovärdighet, menade Rose, Rose och Dibben (2010). Sektionschefen på Skatteverket berättade att fel i bokföringen kan vara både oavsiktliga och avsiktliga, vilket påverkar förtroendet för bolag och det kan därför vara bra att använda sig av

redovisningskonsulter. Enligt yttrandet från Skatteverket ansågs det vara viktigt att bolagens redovisning innehåller hög kvalitet. Ekorevisorn på Ekobrottsmyndigheten i Borås hade samma uppfattning och menade att risken ökar för att kvaliteten försämras. Hon berättade att många hantverkare är bra på sitt arbete, men vet inte hur de skall bokföra.

Företagsrådgivaren på Handelsbanken ansåg att det är bättre kvalitet på bokslut som är reviderade av revisorer, eftersom att en oberoende person har reviderat räkenskaperna. Detta ger en kvalitetsstämpel för bolagen. Företagsrådgivaren berättade att de bolag som använder sig av revisor kommer att fortsätta att göra detta, särskilt de som har krediter. Kontorschefen på Nordea var av samma åsikt när det diskuterades om bolagen väljer att ha kvar sin revisor, trots avskaffandet av revisionsplikten. Piot (2001) ansåg att kvaliteten i revisionen är ett viktigt skydd för investerare, men också för att öka tillförlitligheten och förtroendet för de redovisningsprinciper som bolagen tillämpar. Kvaliteten på revision är ett viktigt kriterium för investerarna som tar en risk vid krediter.

Revisorn på Sydrevisioner Väst AB tror att kvaliteten på räkenskaperna kommer att sjunka i början. På sikt menade han att den kommer att öka, då bolagen anlitar en redovisningskonsult istället för att vara utan hjälp. Levi och Dorn (2006) berättade att kvaliteten påverkas till följd av att lagstiftningen förändras, vilket även ökar risken för brottslighet. Revisorn på PwC menade att det kommer vara skillnad mellan de bolag som väljer att anlita en revisor och de som inte gör det, eftersom att det är en kvalitetsstämpel för bolagen. Bolag som väljer att ha kvar revisorn kan se det som en försäkring, vilket kan jämföras med en vanlig försäkring som omfattar garanti. Redovisningskonsulten på Borås Ekonomi och Revision AB berättade att kvaliteten på räkenskaperna inte kommer att förändras från deras sida, trots att vissa kravmoment försvinner för revisionsbyråerna. Holm och Zaman (2012) berättade att revisionsbranschen har ett egenintresse för att övertyga användarna av finansiell information om att det går att lita på revisorer. Redovisningskonsulten tror att de konsekvenser som kan uppkomma kommer att ses på nybildade bolag som väljer att inte anlita en revisor. Francis (2004) menade att revisionsbyråer inte skall tillhandahålla icke-revisionstjänster, vilket används för att kunna öka den faktiska kvaliteten på revision och förtroendet för revision.

I regeringens proposition (2009/10:204) framkom det att revision för med sig kvalitetskontroll för bolagens räkenskaper och årsredovisning, vilket innebär att rätt uppgifter har lämnats i redovisningen från början. Enligt propositionen skulle inte bolagens räkenskaper vara av sämre kvalitet om de valt bort revisorn, jämfört med om de valt att ha kvar denne. Det ifrågasattes även hur betydelsefull revisorn var för att säkerhetsställa kvaliteten i redovisningsunderlaget. Regeringen ansåg i propositionen att det skulle finnas enkla möjligheter att kontrollera räkenskaperna för att kunna uppmärksamma fel och brister under granskningen som skulle kunna leda till att bolagen skulle upprätthålla kvaliteten. Holm och Zaman (2012) menade att flertalet åtgärder har tillämpats för att kunna återställa förtroendet för revision efter kriser och skandaler. Fel som bolag har gjort har till viss del lett till bristande förtroende för revisionen. Kvaliteten på revision handlar inte endast om tekniken som används, utan även hur tillsynsmyndigheter och revisionsbyråer använder retoriken vid revision.

5.5 För- och nackdelar med revisionspliktens avskaffande

Alla respondenter från bankerna berättade att de inte har märkt någon skillnad sedan avskaffandet av revisionsplikten, eftersom att de inte har sett några effekter än. På Ekobrottsmyndigheten och Skatteverket hade de likvärdiga åsikter, dock menade de att det dröjer en längre tid innan de ser effekterna av lagförändringen. Sektionschefen på Skatteverket förklarade att fördelar och nackdelar som kommer med avskaffandet av revisionsplikten kan Skatteverket först se till sommaren, då de första boksluten behandlas. Ekorevisorn på Ekobrottsmyndigheten i Göteborg sa att de först om ett år kan se vilka fördelar och nackdelar lagförändringen har, eftersom att det sker fördröjning i systemet innan de får några anmälningar. Nackdelen med avskaffandet av revisionsplikten utifrån revisionsbyråernas synvinkel är att de har mist många av sina kunder, eftersom att vissa som tidigare har anlitat en revisor inte längre omfattas av lagen. Revisorn på PwC ansåg att det fanns fördelar med avskaffandet av revisionsplikten, då det inte skall behövas en ”överkontrollant” för bolagen. Han menade att bolagen inte skall behöva känna sig tvingade att anlita en revisor. Kreditanalytikern på Nordea förklarade att det är en nackdel att enskilda firmor och handelsbolag inte behöver använda sig av en revisor vid större krediter.

5.6 Kontroll

Enligt Skatteverkets yttrande var det positivt att ha en allmän bokföringskontroll, vilket innebär att det skall kunna göras oanmälda kontroller av bolagens räkenskaper. Skatteverket bedömde att det skulle behövas enklare former av kontroll av bokföringen för att minska de fel som skulle kunna uppstå i deklaraionsunderlaget. Sektionschefen på Skatteverket i Borås och skatteinformatören på Skatteverket i Göteborg nämnde också aktiviteten att använda sig av bokföringskontroller. Dessa kontroller av bokföring inriktar sig mot de bolag som har valt bort revisorn och kryssat för detta i deklaraionen. Han menade att om avskaffandet av revisionsplikten aldrig hade införts, så hade inte heller denna aktivitet funnits. Ekorevisorerna på Ekobrottsmyndigheten i Göteborg berättade också att Skatteverket skulle öka sina kontroller av de bolag som har valt att inte anlita en revisor. Deras uttalanden kan kopplas till Kohles et al. (2007) teoretiska modell av sambanden mellan förtroende, övervakning och samarbete. Tydligare skillnader mellan egna och andras förtroende, övervakning och samarbete är avgörande för att bättre förstå sambanden mellan dessa.

I regeringens proposition förklarades det att en form av kontroll skall ske av bolagens räkenskaper för att kunna upprätthålla en god kvalitet på redovisningen. I propositionen diskuterades det också att innan lagförändringen hade Skatteverket möjligheten att kontrollera oklarheter som fanns i bolagens redovisning. I regeringens utredning hade det diskuterats om att Skatteverket skulle kunna göra oanmälda besök, vilket var i förebyggande syfte. Precis som ekorevisorerna på Ekobrottsmyndigheten i Göteborg berättade så diskuterade också Mukherjee och Nath (2008) att det finns olika typer av åtgärder för konsekvenser av förtroende och engagemang. Revisorn på Sydrevisioner Väst AB, redovisningskonsulten på Borås Ekonomi och Revision AB och revisorn på

Helgusgruppen Revisionsbyrå AB pratade också om att Skatteverket kommer att ha mer kontroller av bolag som väljer bort revisorn.

Ekorevisorerna på Ekobrottsmyndigheten i Göteborg berättade att Revisorsnämnden kommer att undersöka om revisorerna gör sitt arbete. Revisorsnämnden gör kontroller för att försöka få bort "oseriösa" revisorer. Detta gör de för att öka trovärdigheten och kvaliteten på räkenskaperna. Utredningschefen på Ekobrottsmyndigheten i Borås var inne på samma linje när det gällde "oseriösa" revisorer. Han menade att det oftast är ägare i "oseriösa" bolag som väljer att anlita "oseriösa" revisorer eller redovisningskonsulter, eftersom att de inte vill ha någon som involverar sig alldeles för mycket i bokföringen eller ställer obekväma frågor. García-Marzá (2005) ansåg att etiken inom revisionen var viktig, eftersom att det även omfattar bolagens engagemang för etik och trovärdighet. Utredningschefen var inne på samma spår som författaren García-Marzá (2005) och menade att en av de grundläggande resurserna för dialoger som sker mellan bolag och intressenter är förtroende. Revisorn på Helgusgruppen Revisionsbyrå AB diskuterade också om Revisorsnämnden och att de gör kontroller av revisorer. Dessa kontroller sker var femte år och de som inte sköter sig kan få en prick eller till och med bli av med sitt arbete. Han menade att de revisorer som har klarat kontrollerna är de som är bra och duktiga och han sade också att det inte finns några "oseriösa" revisorer kvar. Revisorn på Sydrevisioner Väst AB kommenterade också att det även införts prov för redovisningskonsulter, vilket innebär att de blir auktoriserade. Detta skall leda till att det blir mer kvalitet i räkenskaperna.

Företagsrådgivaren på SEB berättade att de vill ha en extern betraktelse. Han kommenterade också Skatteverkets kontroller och menade att det blir en konsekvens för bolagen. Skatteverket kommer att vara mer noggranna med att göra fler besök, vilket även leder till fler kontroller. Kreditanalytikern på Nordea ansåg precis som företagsrådgivaren på SEB att det var en trygghet för banken att bolag använde sig av en revisor vid ansökan om krediter. Bolag kan nu använda sig av en auktoriserad redovisningskonsult, istället för att lämna ett reviderat bokslut. Kontorschefen på Nordea nämnde som de andra respondenterna att de bolag som väljer att inte anlita en revisor kommer att bli extra kontrollerade av Skattemyndigheterna. Han menade att det kommer att ställas högre krav och kontroller på de bolag som vill ha stora krediter. Kreditanalytikern ansåg att bolag som har valt bort revisorn inte skall uppfattas som sämre, dock är chansen större att det sker kontroller av dessa. Ställföreträdande chefen på Swedbank Sjuhärad förklarade att de granskar okända redovisningskonsulter extra noggrant när det kommer en ny kund till banken. Nystartade bolag som använder sig av kända revisionsbyråer eller redovisningskonsulter granskas inte på samma sätt, eftersom att banken har förtroende för dessa. Revisorn på PwC tyckte inte att det skall vara någon som kontrollerar små bolag och de skall inte vara tvingade att ha en revisor. Han menade samtidigt att det kommer att bli "slappare" utan revisorer, vilket påverkar kvaliteten i bokföringen. Revisorns kommentar kan kopplas till Tabone och Baldacchino (2003) som menade att lagstadgad revision inte kan ses som en övervakning i bolag som är ägarledda, då det inte finns något förhållande mellan aktieägare och företagschef. Redovisningskonsulten på Borås Ekonomi och Revision AB var av en annan åsikt, då han menade att färre kontroller leder till mindre risker att upptäcka brott. Tabone och

Baldacchino (2003) förklarade att lagstadgad revision är till för att skydda tredje mans intresse, vilket omfattar banker och myndigheter.

5.7 Valet att ha kvar revisor

Skatteinformatören på Skatteverket i Göteborg menade att många av bolagen väljer att ha kvar någon form av redovisning eller revision för att få hjälp vid bokslut eller granskning. Hon berättade att Skatteverket tror att många bolag väljer att ta hjälp av en redovisningskonsult istället för revisor. Sektionschefen på Skatteverket i Borås förklarade att Skatteverket lägger mer intresse på de bolag som har valt bort revisorn. Ekorevisorn på Ekobrottsmyndigheten i Borås sade som skatteinformatören på Skatteverket att de flesta bolag som har god kontakt med sina revisorer väljer att ha kvar dem. Bolag som vill driva verksamheten en längre period har kvar sin revisor, eftersom att det ger en fördel hos kreditgivarna och kan ses som en kvalitetsstämpel. Daniels och Booker (2009) ansåg att tillsynsmyndigheterna skulle fortsätta att studera fördelar och nackdelar med lagstadgad revision, vilket skulle vara ett alternativ för att förbättra räkenskapernas noggrannhet och tillförlitlighet.

Företagsrådgivaren på Handelsbanken berättade att Handelsbanken tror att många bolag väljer att ha kvar sina revisorer i framtiden, eftersom att det anses ge mer kvalitet. Företagsrådgivaren på SEB och företagsrådgivaren på Swedbank Sjuhärad nämnde också att många bolag idag har valt att ha kvar sin revisor. Precis som respondenterna på bankerna, berättade också Tauringana och Clarke (2000) att vissa små bolag väljer att fortsätta att använda sig av revision, trots att den har blivit frivillig. Företagsrådgivaren på Swedbank Sjuhärad menade dock att det är sällan nystartade bolag väljer att anlita en revisor. Kreditanalytikern på Nordea trodde inte att efterfrågan på revisorer kommer att minska, utan förändringen blir att efterfrågan på rådgivning istället kommer att öka. Tauringana och Clarke (2000) menade att bolagen frivilligt vill bli reviderade när de expanderar och skuldsättningsgraden ökar. De påpekade även att det finns möjlighet att bolag som en gång i tiden väljer att återinföra det i framtiden. Chu, Du och Jiang (2011) ansåg att bolag som frivilligt vill betala för revision är mer benägna att återvända till lönsamhet och minska riskerna.

Revisorn på Sydrevisioner Väst AB berättade att revisionsbyrån har tappat många revisionsuppdrag efter avskaffandet. Många av de små bolagen väljer istället att anlita en redovisningskonsult än en revisor. Revisorn på PwC ansåg att bolag som säljer varor eller tjänster till kommuner kan behöva anlita revisorer. Kommunerna vill veta om bolagen är ”seriösa”, vilket han även trodde skulle gälla hos kreditgivarna. Stora revisionsbyråer kommer att behöva erbjuda bolagen annan hjälp än revision, sa revisorn på PwC. Unerman och O’Dwyers (2004) berättade att förtroendet för redovisning och revision minskade stegvis, vilket ökade uppfattningarna om risk för bolagens investeringsinstrument. Enligt revisorn på Sydrevisioner Väst AB kommer fler bolag att välja bort revisorn på sikt. Revisorn på Helgusgruppen Revisionsbyrå AB berättade om en annan konsekvens i samband med avskaffandet av revisionsplikten, vilket var att bolag som har en revisor kan komma att välja bort denne i samband med pension. Daniels och Booker (2009) hävdade att långsiktiga relationer mellan bolaget och revisorn hjälpte

till att bättre förstå affärstransaktioner i ett bolag, vilket skulle leda till högre kvalitet på revisionen. Holm och Laursen (2007) menade att nya begränsningar för revisionsbyråer ökade trycket på upplevd trovärdighet hos revisorer, vilket tvingade denne att återvända till centrala värden för yrket. Författarna ansåg att det fanns faktorer för att revisorns roll i framtiden skulle vara i konflikt, på grund av den värdeskapande funktionen för revisionens anpassning av riskorienterade insatser från revisorer och bolag.

5.8 Framtiden och gränsvärden

Sektionschefen på Skatteverket menade att lagförändringen på sikt kommer att bli naturlig och att det tar ett tag innan den är allmänt accepterad. Han tyckte att det var bra att gränsvärdena i lagförändringen var låga i början och på sikt tror sektionschefen att de kommer att höjas. Enligt ekorevisorerna på Ekobrottsmyndigheten i Göteborg ansåg Ekobrottsmyndigheten i deras remiss om regeringens utredning att gränsvärdena var för höga och att de vill ha lägre värden. De tror att brotten kommer att öka i framtiden, dock kommer det inte att synas då bolagen väljer att dölja kvitton för revisorn eller redovisningskonsulten. I Skatteverkets yttrande menade de att ett betydligt lägre gränsvärde borde ha satts. De negativa följderna kan då hanteras med kompenserande ingrepp. Utredningschefen på Ekobrottsmyndigheten ansåg att det finns stora risker för att seriösa bolag i framtiden kommer att hamna hos Ekobrottsmyndigheten. Utredningschefens kommentar kan kopplas till MacMillans et al. (2005) diskussion om att beteende är den viktigaste faktorn för förtroende och om partnern beter sig på ett negativt sätt i framtiden kommer förtroendet att skadas. Författarna menade att goda erfarenheter kommer att öka förtroendet för positivt beteende hos partnern.

Företagsrådgivaren på Handelsbanken tror att de i framtiden kommer att få fler kunder som har valt bort revisor och han menade att det oftast är de större bolagen som har krediter. De bolag som vill visa kvalitet i sina bokslut för intressenter är de som väljer att ha kvar revisorn. Han berättade att Handelsbanken tror att många bolag i framtiden kommer att ha kvar sina revisorer, då de anser att det ger mer kvalitet. Företagsrådgivaren på Swedbank Sjuhärad ansåg att det var bra att gränsvärdena för avskaffandet av revisionsplikten har satts till ett lägre värde till en början. Regeringen skulle då kunna se vilka konsekvenser som kan uppkomma och på sikt öka gränsvärdena. Kontorschefen på Nordea tror att det kommer att ske ytterligare förenklingar för dem som har mindre bolag. Han tror även att många kommer att vilja ha kvar revisorn för rådgivning. Kreditanalytikern på Nordea tror också att det alltid kommer att finnas en efterfrågan på revisorer och att det inte kommer att minska. Kontorschefen berättade att gränsvärdena sattes lägre än vad de trodde att det skulle vara i början. Kreditanalytikern menade också att framtiden kommer visa om effekterna är positiva eller negativa efter avskaffandet av revisionsplikten. Företagsrådgivaren på SEB berättade att det viktiga är vilka krav de ställer på kunderna, inte gränsvärdena. Han menade att lagförändringen om revisionsplikten är något nytt och effekterna av gränsvärdena kommer att visa sig i framtiden.

Revisorn på Sydrevisioner Väst AB trodde att många bolag väljer att inte anlita en revisor. I framtiden, om cirka tio år, tror han att gränsvärdena kommer att öka. Revisorn

och hans kollegor på byrån trodde att gränsvärdet skulle vara högre än vad resultatet blev. Han menade att det finns en osäkerhet kring gränsvärdena, därför började de på en lägre nivå. Revisorn på PwC var inte överens med revisorn på Sydrevisioner Väst AB beträffande gränsvärdena, då han ansåg att de var för låga. Han menade att de hade kunnat vara högre, eftersom att bolag i andra länder klarar sig utan revisor med högre gränsvärden. När regeringen ökar gränsvärdena i framtiden kommer PwC att märka en förändring, då det kommer att vara färre stora bolag som behöver anlita en revisor. Revisorn på PwC berättade att växande bolag som har valt bort revisorn kommer att få det svårt i framtiden om de skulle vilja bli uppköpta. Det skulle innebära att bolaget skulle få en högre kostnad när det köpande bolaget kräver en revidering av alla årsredovisningar. Han tror att gränsvärdena i framtiden kommer att öka och på sikt kommer de att vara lika höga som EU:s gränsvärden. Revisorn på Helgusgruppen Revisionsbyrå AB tror att gränsvärdena kommer att höjas i framtiden. Han menade att det allt eftersom sker anpassningar på det internationella området. Redovisningskonsulten på Borås Ekonomi och Revision AB berättade att det diskuterats mycket om gränsvärdena, vilka han ansåg vara bra. Han förklarade att gränsen inte hade kunnat sättas lägre än vad regeringen har gjort för avskaffandet av revisionsplikten.

5.9 Kostnadsbesparing

Utredningschefen på Ekobrottsmyndigheten i Borås ansåg att kostnadsbesparingar i samband med avskaffandet av revisionsplikten var något negativt. En revisor eller redovisare är som ett stöd eller till hjälp för bolagen. Ekorevisorn på Ekobrottsmyndigheten i Borås menade att det finns bolag som inte har råd med någon som hjälper till med bokföringen. Bolag som är seriösa kan hamna snett på vägen när pengarna inte räcker till eller att bolagen spenderar pengarna på annat som anses vara nödvändigt. Företagsrådgivaren på SEB har märkt att vissa bolag väljer att anlita en redovisningskonsult istället för revisor, vilket ger kostnadsbesparingar. Han menade att banken har svårt att se att det handlar om kostnadsbesparingar när bolag väljer att inte anlita en revisor. Kostnaderna för att ha revisor kan vara värt pengarna, men det kan även vara bra att inte ha en revisor för att det ger ökad konkurrenskraft. Företagsrådgivaren på Handelsbanken ansåg att små bolag som väljer bort revisorn därmed minskar sina kostnader, vilket var positivt, då det inte alltid finns behov av detta. Kadefors (2004) menade att när det finns starkt fokus på ekonomiska incitament kan samarbetet hänföras till egenintresse. Företagsrådgivaren på SEB delade samma mening som företagsrådgivaren på Handelsbanken, då bolag som väljer bort revisorn har tillgång till redovisningskonsulter som ger en annan sorts kvalitet. Ekobrottsmyndigheten i Borås och företagsrådgivarens uttalanden från SEB kan kopplas till Carey et al. (2000), då det visade sig att långivare förlitade sig på revisorer för att kunna ha en övervakande roll. Författarna ansåg också att revisionen hade kunnat ersätta andra tjänster än de frågor som gäller myndigheterna, såsom bedrägerier, informationssystem och riskbedömning.

Revisorn på Sydrevisioner Väst AB förklarade att uttalandet från regeringen är felaktigt och att de endast tänker på kostnaden av att ha revisorer. Bakom kostnaderna finns det mycket annat. Många bolag köper extra tjänster för att de inte har tillräckligt med kompetens och väljs revisorn bort skulle Skatteverket lättare kunna hitta fel. Revisorn på

PwC ansåg att bolagen kan spara pengar och välja att lägga pengar på annat. Bolag som väljer bort revisorn får i framtiden istället en högre kostnad om ett annat bolag vill köpa upp dem. Bolag får högre kostnader, då det krävs revidering av alla tidigare årsredovisningar. Revisorn på Helgusgruppen Revisionsbyrå AB berättade att Maud Olofsson ansåg att avskaffandet av revisionsplikten skulle leda till minskade administrativa kostnader för små bolag. Revisorn ansåg dock att det skulle bli en större kostnad på grund av sämre skattemoral, då det inte skulle finnas någon som granskade boksluten. Enligt Chung och Narasimhan (2001) ansåg både revisionsbyråerna och små bolag att det fanns flera fördelar med att avskaffa den obligatoriska revisionen, än bara de faktiska kostnaderna. Revisionsbyråer och små bolag föredrog att revisionen skulle avskaffas. Författarna menade att ett reviderat bokslut innehöll mer pålitlig information, vilket de föredrog framför en oreviderad finansiell rapport. Revisorerna tyckte inte att kostnaderna för revision var högre än fördelarna, menade författarna.

I ett utredningsförslag från regeringen skulle avskaffandet av revisionsplikten gynna ägarna av små bolag, vilket skulle resultera i lägre kostnader för redovisning och revision. Ekobrottsmyndigheten var inte av samma mening i sin remiss om avskaffandet av revisionsplikten, då de inte ansåg att det stämde. Ekobrottsmyndigheten menade att många bolag frivilligt ändå skulle välja att ha en revisor, vilket skulle resultera i att kostnadsskillnaderna skulle bli marginella. De bolag som skulle göra störst besparingar var de som var kriminellt styrda eller bolag där ägaren var rädd för att revisorn skulle kunna upptäcka brott. Enligt Tabone och Baldacchino (2003) gjordes en granskning av lagstiftningen där undantag för små bolag skulle införas, vilket innebar att de skulle minska sina kostnader och att lagstadgad revision inte skulle vara något krav. Collis (2010) menade att endast omsättningen i bolaget inte var en tillräcklig anledning för cheferna att välja frivillig revision. Ersättningen för de kostnader och fördelar som uppstod i samband med revision var inte nog. Enligt författaren var revisionen en fördel i bolaget för att förbättra kvaliteten i den finansiella informationen, men även att kostnaden för revision inte ansågs vara betydande.

6 Slutsats

I detta kapitel redogörs det för vilka slutsatser vi har kommit fram till. Slutsatsen är relaterad till uppsatsens syfte och problemformulering.

Syftet med denna studie har varit att undersöka om bolagens förtroende har påverkats efter revisionspliktens avskaffande, utifrån myndigheters, bankers och revisionsbyråers perspektiv. Vi har undersökt om det finns någon skillnad mellan bolag som väljer att ha kvar revisorn respektive väljer bort. Problemformuleringen som har studerats och som vi har utgått ifrån lyder enligt följande:

- Hur påverkas förtroendet för bolag som väljer att inte använda revisor efter avskaffandet av revisionsplikten?

Förtroende för bolag påverkas negativt, men kan ersättas med en relation som kan vara ett substitut mellan bolag och kreditgivare. Revisionsberättelsen är en kvalitetsstämpel för bolagen och är ett substitut för förtroende. Vi har kommit fram till att det finns olika dimensioner av svaret på vår problemformulering, vilka redogörs nedan.

6.1 Förtroende och kvalitet

Det kan konstateras att flera av bankerna ansåg att förtroendet för bolag inte kommer att påverkas efter avskaffandet av revisionsplikten. Bankerna värdesätter relationen med kunderna och har de en långsiktig relation är ett reviderat bokslut inte lika viktigt. Förtroendet för ägarna och redovisningskonsulterna, alternativt revisorerna, anses fortfarande vara viktigt. Vi har kommit fram till att det varierar mycket mellan myndigheter, banker och revisionsbyråer hur bolagens förtroende påverkas, men även kvalitet. Vi anser att förtroendet inte kommer att bli sämre om bolagen har en långsiktig relation sedan tidigare med sin bank, dock kan det påverka nystartade bolag. Räkenskaper och bokslut som är granskade av en revisor eller redovisningskonsult kommer att innehålla högre kvalitet och ge högre förtroende, det vill säga en kvalitetsstämpel som också underlättar vid krediter. De revisionsbyråer och redovisningsbyråer som följer lagen och Reko kommer att kunna intyga att boksluten innehåller god kvalitet och tillförlitlig information.

6.2 Ekobrott

De flesta av bankerna var eniga om att ekobrotten inte kommer att öka efter avskaffandet av revisionsplikten och det finns för lite resurser från bankens sida för att kunna upptäcka brott. Från revisionsbyråernas perspektiv var det blandade åsikter om ekobrotten. Vissa tror att ekobrotten kommer att öka, medan andra tror att de inte kommer att göra det, då de ansåg att de flesta bolagen är seriösa. Vi tror att det kommer att vara svårt att se om ekobrotten ökar, eftersom att bolag till exempel kan välja att dölja kvitton från revisorn.

De som inte har någon revisor eller redovisningskonsult alls har ingen som kontrollerar dem och chansen finns att det lättare tänjer på gränserna. Det vi menar är att ägaren börjar fiffla med något mindre som kan leda till att det eskalerar och blir ett ekobrott. Vi tror att bankerna kommer kontrollera bolagen mer i framtiden om det visar sig att ekobrotten har ökat för bolag som inte använder sig av en revisor, vilket kan leda till att bankerna ställer högre krav.

6.3 Kontroll och höga krav

Vissa av intressenterna tror att färre kontroller kommer leda till att chansen att upptäcka brott minskar och att det således är relevant att kontrollera bolag som söker större krediter eller bolag som är nya på marknaden. Vi kan konstatera att kontrollerna kommer öka från Skatteverkets sida när det gäller bolag som valt bort revisorn och redovisningskonsulten. Bankerna kommer förmodligen att ställa högre krav och kontrollera hårdare om det visar sig att ekobrotten ökar. Kraven minskar när det har varit en extern betraktelse från en revisor, vilket ger fördel för bolag som väljer att ha kvar revisorn, men det ger också en fördel vid ansökan om kredit.

6.4 Valet av att ha kvar revisor, alternativt välja bort

Vissa av intressenterna tror att de flesta bolagen väljer att ha kvar revisorn för att få någon form av hjälp eller på grund av kvalitetsstämpel. Vi tror att många bolag kommer att välja att ha kvar revisorn, då det ger en trygghet inte bara vid granskning, utan också vid rådgivning. Det är mer förtroendeingivande att ha ett reviderat bokslut, vilket kommer att ge en fördel vid olika affärer med aktörer på marknaden. Vi tror inte att bolag väljer bort revisorn på grund av kostnadsbesparing, utan för att de anser att de har mer nytta av en redovisningskonsult. En redovisningskonsult är mer delaktig i den löpande bokföringen hela året, jämfört med en revisor som enbart granskar bolagets räkenskaper. Vi anser också att de bolag som väljer bort revisorn och redovisningskonsulten kommer att få det svårare att ansöka om större krediter, men det finns även en risk att de hamnar i Ekobrottsmyndighetens händer.

7 Avslutande diskussion

Avslutande diskussion behandlas i det sista kapitlet där vi ger förslag till vidare forskning inom problemområdet.

Konsekvenserna för Skatteverket kommer att bli mer kontroller av bolag som väljer bort revisorn och kommer att resultera i mer arbete, vilket kommer leda till ökade kostnader. Bolag som väljer bort revisorn kommer att riskera att få minskat förtroende, då Skatteverket kommer att göra fler oanmälda besök. Ekobrottsmyndigheten kommer inte att beröras av revisionsplikts avskaffande till en början, detta på grund av att det sker fördröjningar. I samband med avskaffandet av revisionsplikten kommer det vara Skatteverket som gör anmälningar till Ekobrottsmyndigheten efter att ha gjort oanmälda besök hos bolag och märkt att det finns ofullständiga uppgifter. Konsekvenserna kommer inte att bli så stora för Ekobrottsmyndigheten, då det krävs att ekobrottets omfattning kommer upp i en viss summa. Vi tror att småbrotten kommer att öka, dock kommer det vara svårt att upptäcka små brott som dessa, eftersom att det krävs mycket mer resurser för att kunna misstänka brott.

Bankerna kommer att värdesätta relationen till bolagen och förtroende är en viktig del i processen för kreditgivning. Konsekvenserna för banker uppstår när nybildade bolag ansöker om kredit, eftersom att bankerna inte har något historiskt att utgå ifrån som inte är granskat av en revisor eller redovisningskonsult. Det är en trygghet för banker att bolag har reviderade bokslut, vilket inger mer förtroende från bolagen. Konsekvensen för revisionsbyråerna kommer att bli att bolag väljer bort revisorn och istället anlitar en redovisningskonsult som är mer delaktig i den löpande bokföringen. Revisionsbyråerna behöver förändra sitt arbete och fokusera mer på redovisning, då det i framtiden förmodligen kommer ske en ökning av gränsvärdena. Detta kommer leda till ännu mindre arbete för revisorerna, vilket i sin tur kommer leda till omstruktureringar inom branschen.

7.1 Förslag till fortsatt forskning

Lagförändringen om avskaffandet av revisionsplikten har nyligen trätt i kraft och det kommer att ta tid innan bolagen, myndigheter, banker och revisionsbyråer kommer att märka av förändringarna. Vi anser att det vore intressant om det görs en undersökning om några år för att se förändringar och vilka konsekvenser som lagförändringen har skapat.

Ett förslag om framtida forskning från vår sida inom området är att undersöka om bolagens förtroende har minskat utifrån ett myndighets- och bankperspektiv. Forskning kan även genomföras för att undersöka om ekobrotten har ökat sedan lagförändringen trädde i kraft. Det kan göras undersökningar mellan Skatteverk på olika orter för att se om det är någon skillnad mellan bolagens förtroende och hur många som har valt bort revisorn.

Källförteckning

Elektroniska källor

- American Institute of CPAs. (2012). *About the AICPA*. [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.aicpa.org/ABOUT/Pages/About.aspx> [2012-02-15]
- FAR. (2012). *Svensk standard för redovisningstjänster, Reko*. [Elektronisk]. Tillgänglig: http://www.far.se/portal/page?_pageid=114,340409&_dad=portal&_schema=PO RTAL [2012-03-07]
- PricewaterhouseCoopers. (2012). *Företagsfakta*. [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.pwc.se/sv/om-oss/foretagsfakta.jhtml> [2012-05-21]
- Retriever. (2012). *Bolagsinfo*. [Elektronisk]. Tillgänglig: www.retriever.se.

Intervjuer

- Algotsson, Ingegerd, ekorevisor, Ekobrottsmyndigheten, Borås. 2012-02-15.
- Bergh, Stig, auktoriserad revisor, PwC, Borås. Intervju 2012-02-13.
- Brolin, Fredric, sektionschef på revisionssektionen, Skatteverket, Borås. Intervju 2012-02-27.
- Börjesson, Hans, redovisningskonsult, Borås Ekonomi och Revision AB, Borås. Intervju 2012-02-20.
- Fogelström, Christer, kreditanalytiker, Nordea, Borås. Intervju 2012-02-23.
- Grönberg, Charlotta, företagsrådgivare, Swedbank Sjuhärad AB, Borås. Intervju 2012-02-13.
- Iveling, Kent, godkänd revisor, Helgusgruppen Revisionsbyrå AB, Borås. Intervju 2012-02-23.
- Johansson, Henrik, företagsrådgivare, Handelsbanken, Borås. Intervju 2012-02-09.
- Karlsson, Stefan, ställföreträdande chef företagskontoret, Swedbank Sjuhärad AB, Borås. Intervju 2012-02-13.
- Leonardsson, Ulrika, ekorevisor, Ekobrottsmyndigheten, Göteborg. Intervju 2012-02-08.
- Ly, Lai, godkänd revisor, Sydrevision Väst AB, Borås. Intervju 2012-02-08.
- Pettersson, Mikael, företagsrådgivare, SEB, Borås. Intervju 2012-01-31.
- Pihl, Linda, ekorevisorer, Ekobrottsmyndigheten, Göteborg. Intervju 2012-02-08.
- Rosén, Veronica, skatteinformatör, Skatteverket, Göteborg. Telefonintervju 2012-02-01.
- Sjösten, Ulf, polis och gruppleddare, Ekobrottsmyndigheten, Borås. 2012-02-15.
- Skoglund, Jörgen, kontorschef företag, Nordea, Borås. Intervju 2012-02-23.
- Sundelius, Göran, kreditschef, Swedbank Sjuhärad AB, Borås. Intervju 2012-02-13.

Litteratur

- Radebaugh, L. & Gray, S. (2001). *International Accounting & Multinational Enterprises*. USA: John Wiley & Sons, Inc.
- Bryman, A. & Bell, E. (2011). *Business Research Methods*. 3. Uppl. Malmö: Liber.
- Alvesson, M. & Skoldberg, K. (2008). *Tolkning och reflektion: vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Lund: Studentlitteratur AB.

- Bryman, A. & Bell, E. (2011). *Business research methods*. 3 Uppl. Malmö: Liber.
- Halvorsen, K. & Andersson, S. (1992). *Samhällsvetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Helenius, R. (1990). *Förstå och bättre veta: om hermeneutiken i samhällsvetenskaperna*. Stockholm: Carlsson.
- Merriam, B. S. (2010). *Fallstudien som forskningsmetod*. Lund, Studentlitteratur AB.

Offentligt tryck

- Proposition 2009/10:204. *En frivillig revision*. Stockholm: Justitiedepartementet
- Skatteverkets yttranden (2008). *Avskaffande av revisionsplikten för små företag (SOU 2008:32); remiss 2008-06-23*. Stockholm: Justitiedepartementet. Tillgänglig: <http://www.skatteverket.se/rattsinformation/remissvar/2008/remissvar/2008/13122266808112.5.121b82f011a74172e5880005981.html> [2012-01-23]
- SOU 2008:32. *Avskaffande av revisionsplikten för små företag*. Stockholm: Justitiedepartementet

Rapporter

- Thorell, P. & Norberg, C. (2005). *Revisionsplikten i små aktiebolag*. Stockholm: Svenskt Näringsliv.
- Näringsdepartementet (2007). *Tre handlingsvägar för Nutek, Glesbygdverket och ITPS*. Stockholm: Näringsdepartementet. Tillgänglig: <http://regeringen.se/sb/d/9315/a/86665> [2012-01-25]

Tidningsartiklar

- För många slipper revisionsplikt. (2008). [Elektronisk] *Dagens Industri*, 27 augusti. Tillgänglig: Mediarkivet [2012-01-20]
- Slopad plikt kan ge ökad brottslighet. (2008). [Elektronisk] *Norrbottnens-Kuriren*, 15 september. Tillgänglig: Mediarkivet [2012-01-23]
- Avskaffa revisionsplikten nu. (2010). [Elektronisk] *Västerviks-Tidningen*, 16 februari. Tillgänglig: Mediarkivet [2012-01-20]
- Slopad revisionsplikt bra för småföretagen. (2008). [Elektronisk] *Hallands Nyheter*, 15 augusti. Tillgänglig: Mediarkivet [2012-01-20]
- Kritik mot slopad revisionsplikt. (2008). [Elektronisk] *Göteborgs-Posten*, 11 augusti. Tillgänglig: Mediarkivet [2012-01-20]
- 250000 småföretag slipper anlita revisor. (2010). [Elektronisk] *Dagens Nyheter*, 26 mars. Tillgänglig: Mediarkivet [2012-01-23]
- Splittrat om krav på revision. (2008) [Elektronisk] *Dagens Industri*, 16 augusti. Tillgänglig: Mediarkivet [2012-01-20]
- Regeringen vill slopa revisionsplikt. (2008). [Elektronisk] *Sydsvenskan*, 5 augusti. Tillgänglig: Mediarkivet [2012-01-21]
- Splittring om revisionsplikt. (2009). [Elektronisk] *Dagens Industri*, 23 oktober. Tillgänglig: Mediarkivet [2012-01-21]

Tänk på detta innan du kickar revisorn. (2010). [Elektronisk] *Bättre affärer*, 21 september. Tillgänglig: Swedbanks nyhetsbrev [2012-02-16]

Vetenskapliga artiklar

- Andreescu, N. (2012). Internal audit of the quality. *Annals of the University of Oradea. Fascicle of Textiles, Leatherwork*.
- Anonymous. (2007). Statutory Audit Directive. *International Financial Law Review*.
- Carey, P., Simnett, R. & Tanewski, G. (2000). Voluntary Demand for Internal and External Auditing by Family Businesses. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*.
- Chu, A. G. H., Du, X. & Jiang, G. (2011). Buy, Lie, or Die: An Investigation of Chinese ST Firms' Voluntary Interim Audit Motive and Auditor Independence. *Journal of Business Ethics*.
- Chung, S. & Narasimhan, R. (2001). Perceived value of mandatory audits of small companies. *Managerial Auditing Journal*.
- Collis, J. (2010). Audit Exemption and the Demand for Voluntary Audit: A Comparative Study of the UK and Denmark. *International Journal of Auditing*.
- Castelfranchi, C. (2002). The Role of Trust and Deception in Virtual Societies. *International Journal of Electronic Commerce*.
- Daniels, B. W. & Booker, Q. (2009). Bank loan officers' perceptions of audit firm rotation. *The CPA Journal*.
- Dewing, I. P. & Russell, P., O. (2002). Regulation of statutory audit in the European Union: New developments. *Journal of Financial Regulation and Compliance*.
- Eckel, C. C. & Wilson, R. K. (2004). Is trust a risky decision? *Journal of Economic Behavior and Organization*.
- Eilifsen, A. (1998). Auditing regulation and the statutory auditor's responsibilities in Norway. *European Accounting Review*.
- Espejo, R. (2001). Auditing as a Trust Creation Process. *Systemic Practice and Action Research*.
- Falcone, R. & Castelfranchi, C. (2000). Grounding autonomy adjustment on delegation and trust theory. *Journal of Experimental & Theoretical Artificial Intelligence*.
- Francis, J. R. (2004). What do we know about audit quality? *The British Accounting Review*.
- Friman, M., Gärling, T., Millnett, B., Mattsson, J. & Johnston, R. (2002). An analysis of international business-to-business relationships based on the Commitment–Trust theory. *Industrial Marketing Management*.
- García-Marzá, D. (2005). Trust and Dialogue: Theoretical Approaches to Ethics Auditing. *Journal of Business Ethics*.
- Hassink, H. F. D., Bollen, L. H., Meuwissen, R. H. G., & De Vries, J. M. (2009). Corporate fraud and the audit expectations gap: A study among business managers. *Journal of International Accounting Auditing & Taxation*.
- Holm, C. & Laursen, P. B. (2007). Risk and Control Developments in Corporate Governance: changing the role of the external auditor? *Corporate Governance: An International Review*.

- Holm, C. & Zaman, M. (2012). Regulating audit quality: Restoring trust and legitimacy. *Accounting Forum*.
- Imhoff, E. A. (2003). Accounting Quality, Auditing, and Corporate Governance. *Accounting Horizons*.
- In-Mu, H., Daqing, Q. & Woody, W. (2008). The Economic Consequence of Voluntary Auditing. *Journal of Accounting, Auditing & Finance*.
- Ji, M. & Orgun, M. A. (2006). Trust management and trust theory revision. *IEEE Transactions on Systems, Man, and Cybernetics - Part A: Systems and Humans, 2006 PISCATAWAY. IEEE Press*.
- Kadefors, A., (2004). Trust in project relationships—inside the black box. *International Journal of Project Management*.
- Kilgore, A., Radich, R. & Harrison, G. (2011). The Relative Importance of Audit Quality Attributes. *Australian Accounting Review*.
- Kim, J. B., Simunic, D. A., Stein, M. T. & Yi, C. H. (2011). Voluntary Audits and the Cost of Debt Capital for Privately Held Firms: Korean Evidence. *Contemporary Accounting Research*.
- Koehn, D. (1996). Should We Trust In Trust? *American Business Law Journal*.
- Kohles, J. C., Ferrin, D. L. & Bligh, M. C. (2007). Can I trust you to trust me? A theory of trust, monitoring, and cooperation in interpersonal and intergroup relationships. *Group & Organization Management Journal Article*.
- Laequddin, M., Sahay, B. S., Vinita, S. & Waheed, K. A. (2010). Measuring trust in supply chain partners' relationships. *Measuring Business Excellence*.
- Lapavitsas, C. (2007). Information and trust as social aspects of credit. *Economy and Society*.
- Larsson, B. (2005). Auditor regulation and economic crime policy in Sweden 1965-2000. *Accounting, Organizations and Society*.
- Lennox, C. S. & Pittman, J. A. (2011). Voluntary Audits versus Mandatory Audits. *The Accounting Review*.
- Levi, M. & Dorn, N. (2006). Regulation and Corporate Crime: Managers and Auditors. *European Journal on Criminal Policy and Research*.
- Libby, R. (1979). Bankers' and Auditors' Perceptions of the Message Communicated by the Audit Report. *Journal of Accounting Research*.
- Macmillian, K., Money, A., Money, K. & Downing, S. (2005). Relationship marketing in the not-for-profit sector: an extension and application of the commitment–trust theory. *Journal of Business Research*.
- Mukherjee, A. & Nath, P. (2008). Role of electronic trust in online retailing: a re-examination of the commitment-trust theory. *Journal of Direct, Data and Digital Marketing Practice*.
- Nagy, A.L. (2005). Mandatory Audit Firm Turnover, Financial Reporting Quality, and Client Bargaining Power: The Case of Arthur Andersen. *Accounting Horizons*.
- Niemi, L., Kinnunen, J., Ojala, H. & Troberg, P. (2012). Drivers of voluntary audit in Finland: to be or not to be audited? *Accounting and Business Research*.
- Piot, C. (2001). Agency costs and audit quality: evidence from France. *European Accounting Review*.
- Rose, A. M., Rose, J. M. & Dibben, M. (2010). The Effects of Trust and Management Incentives on Audit Committee Judgments. *Behavioral Research in Accounting*.

- Seal, W. B. (1998). Relationship banking and the management of organisational trust. *International Journal of Bank Marketing*.
- Sian, S. & Roberts, C. (2009). UK small owner-managed businesses: accounting and financial reporting needs. *Journal of Small Business and Enterprise Development*.
- Suh, T. & Kwon, I.-W. G. (2006). Matter over mind: When specific asset investment affects calculative trust in supply chain partnership. *Industrial Marketing Management*.
- Tabone, N. & Baldacchino, P. J. (2003). The statutory audit of owner-managed companies in Malta. *Managerial Auditing Journal*.
- Tauringana, V. & Clarke, S. (2000). The demand for external auditing: managerial share ownership, size, gearing and liquidity influences. *Managerial Auditing Journal*.
- Thomas, C. Wooten (2003). Research about audit quality. *The CPA Journal*.
- Tonkiss, F. (2009). Trust, confidence and economic crisis. *Intereconomics*.
- Unerman, J. & O'Dwyer, B. (2004). Enron, WorldCom, Andersen et al.: a challenge to modernity. *Critical Perspectives on Accounting*.
- Wright, S. (2010). Trust and Trustworthiness. *Philosophia*.
- Zabihollah, R. (2004). Restoring public trust in the accounting profession by developing anti-fraud education, programs, and auditing. *Managerial Auditing Journal*.
- Zerni, M., Haapamäki, E., Järvinen, T. & Niemi, L. (2012). Do Joint Audits Improve Audit Quality? Evidence from Voluntary Joint Audits. *European Accounting Review*.

Bilaga 1

Intervjufrågor

1. Vad anser ni om avskaffandet av revisionsplikten?
2. Hur påverkar det ert arbete och har det skett några förändringar?
3. Vilka konsekvenser har det för både er och företagen?
4. Tror ni att lagförändringen kommer att påverka företagens förtroende?
5. Är det svårare att få kredit om företaget väljer att inte använda revisor?
6. Är det någon skillnad mellan företag och som väljer att inte använda revisor och de som väljer att göra detta?
7. Ställer ni högre krav på de företag som väljer att inte använda revisor?
8. Tror ni att detta kommer öka bokförings- och skattebrott?
9. Hur tror ni att det kommer se ut i framtiden?
10. Anser ni att gränsvärdena behöver höjas eller minskas?

Bilaga 2

Skatteverkets yttranden

Avskaffande av revisionsplikten för små företag (SOU 2008:32); remiss 2008-06-23

Datum: 2008-06-23

Dnr/målnr/löpnr:

131-222668-08/112

Justitiedepartementet

103 33 Stockholm

1. Sammanfattning

Skatteverket avstyrker utredningens huvudförslag att avskaffa revisionsplikten för små företag. Enligt verket har utredningen underskattat framförallt den preventiva effekten som revisionen har för motverka fel och fusk i inkomst- och skattedeclarationerna. Skatteverket anser att slopad revisionsplikt kommer att medföra en ökning av såväl medvetna som omedvetna fel i företagens räkenskaper och därmed kommer också antalet fel i deklARATIONERNA att öka. Skatteverket, som är beroende av att den stora mängden deklARATIONER är rätt från början, ser en fara i förslaget.

Om revisionsplikten avskaffas måste detta åtminstone kombineras med kompenserande åtgärder för att motverka att redovisningsstandarden sjunker och att skattefelet ökar. Skatteverket behöver öka sina insatser för att säkerställa att fel i redovisningen inte följer med in i inkomstdeklARATIONEN och skattedeklARATIONEN. För detta kommer Skatteverket att behöva kraftigt utökade resurser.

Slopas revisionsplikten för mindre företag är det också viktigt att det övervägs vilka eventuella lagstiftningsåtgärder som kan behövas för redovisningskonsultbranschen.

2. Gränsen för revisionsplikten

Utredningen diskuterar olika alternativa gränsvärden för revisionsplikten. Oavsett hur gränsvärdet bestäms kommer alltid de undantagna företagen att utgöra majoriteten av alla företag. Det kan också antas att de företag som avstår från frivillig revision kommer att vara de minsta företagen. Skatteverket har bedömt att en mycket stor del av skattefelet återfinns bland de företag som vi definierar som micro- och småföretag. Då dessa företag skulle komma under det lägsta föreslagna möjliga gränsvärdet (balansomslutning 1,5 Mkr, nettoomsättning 3 Mkr och 3 anställda) kommer skattefelet att påverkas i stor omfattning.

Skatteverket anser därför att om beslut fattas om slopande av revisionsplikten bör ett betydligt lägre gränsvärde sättas. Skulle det sedan visa sig att de negativa konsekvenserna är hanterbara med hjälp av kompenserande åtgärder kan ytterligare steg tas.

3. Kompenserande åtgärder

3.1 Allmän bokföringskontroll

Utredningen för ett resonemang om en allmän bokföringskontroll. Detta har dock inte lett till några lagförslag men utredningen anger att den allmänna bokföringskontrollen bör utredas närmare i särskild ordning.

Fördelen med den allmänna bokföringskontrollen är att besöken i samband med denna i likhet med vad som gäller för personalliggarkontrollen kan ske oanmält och på så sätt få både en högre preventiv och högre direkt effekt än om kontrollen sker efter överenskommelse med de skattskyldiga.

En annan fördel är att bokföringen oftast finns på datamedia och det då är lämpligt att titta på den på plats. I de små företagen som bedriver kontanthandel kan t.ex. kontrollen inriktas på kassahanteringen och den löpande bokföringen av kassaverifikationer kopplade till kassaapparaten.

Skatteverket anser också att för att denna bokföringskontroll ska få någon effekt, bör den kopplas till någon form av sanktion. En sådan sanktion skulle kunna vara av samma typ som vid personalliggarkontrollen.

3.2 Utvidgad upplysningsskyldighet

Den utvidgade upplysningsskyldigheten har lett till förslag om kompletteringar i taxeringslagen och skattebetalningslagen.

För att upprätthålla den preventiva effekt som revisionsplikten haft krävs att Skatteverket kan göra många och förhållandevis enkla kontroller av bokföringens status så att förutsättningar finns för ett korrekt deklarationsunderlag.

Vad gäller den utökade uppgiftsskyldigheten kan denna fylla en viktig funktion inom t ex periodkontrollen. Den föreslagna kontrollen skulle också mycket väl kunna vara ett naturligt inslag i ett förannmält besök.

Detta nya verktyg kommer dock att medföra merarbete för Skatteverket. En omdisponering från taxeringsrevision till de nya arbetsuppgifterna är inte möjlig då den nuvarande revisionsfrekvensen behöver bibehållas. För att instrumentet inte skall bli verkningslöst krävs en hög frekvens av kontroller i preventivt syfte. Revisionsplikten kostar enligt utredningen företagen nära sex miljarder kronor varje år. Det är uppenbart att Skatteverkets kostnader kommer att öka eftersom verket kommer att få ta över en del av den kontroll som nu görs av kvalificerade revisorer. Kostnader flyttas därmed från företagen till den myndighet, som kanske har det största behovet av att rätt uppgifter lämnas.

Skatteverket vill därför framhålla att det behövs extra resurser för att införa kontrollen av uppgiftsskyldigheten. En grov uppskattning av resursbehovet har tidigare lämnats till utredningen och beräknats till minst 100 miljoner kronor eller ca 160 årsarbets-krafter.

Det handlar inte om att Skatteverket ska ta över den revision som idag utförs av kvalificerade revisorer. Resurstillskottet är istället en förutsättning för att Skatteverket ska kunna fortsätta sitt arbete med att underlätta för företagen att göra rätt. Det kan inte anses vara en effektiv väg att enbart kontrollera bort skattefelet. Den föreslagna uppgiftsskyldigheten gör det möjligt för Skatteverket att tidigt nå företagen för att informera och förebygga brister i redovisningen.

3.3 Intyg om granskning av revisor och biträde av redovisningskonsult

Utredningen föreslår att företagen obligatoriskt ska lämna upplysning om de haft biträde av en uppdragstagare vid upprättandet av bokslutet och om deras årsredovisning granskats av en revisor. Skatteverket tillstyrker detta förslag. För att öka graden av tillförlitlighet kan övervägas att verket kompletterar uppgiften om revisorsgranskning med upplysning från Bolagsverket. Vad gäller uppgift om biträde vid upprättandet av bokslutet anser Skatteverket att det som komplement till den skattskyldiges upplysning även är lämpligt att verket tillsammans med redovisningskonsultbranschen kommer fram till ett frivilligt uppgiftslämnande från den redovisningskonsult som upprättat bokslutet. Det skulle ge möjligheter att inom ramen för god redovisningskonsultsed utforma innehållet i uppgiftslämnandet och öka tillförlitligheten i uppgiftens innehåll.

3.4 Redovisningskonsultmarknaden

För Skatteverkets kontroll- och revisionsverksamhet är det viktigt att företagens redovisningar är korrekta och håller hög kvalitet. Vid ett eventuellt borttagandet av revisionsplikten kommer därför redovisningskonsultens roll än mer att komma i förgrunden. Skatteverket skulle gärna se att regeringen engagerar sig i utvecklingen av redovisningskonsultmarknaden och tillsammans med branschen kommer fram till hur kraven och kvalifikationerna inom branschen ska utformas. Ett led i detta skulle också vara att överväga om någon särskild näringsrättslig reglering av redovisningskonsultyrket bör ske. Det är också viktigt att se till att anlita av kvalificerad redovisningskonsult får ett brett genomslag på marknaden.

FAR SRS har infört ett auktorisationsinstitut för redovisningskonsulter och även bildat en redovisningssektion som tagit fram Reko (Standard för redovisningskonsulter). Denna skulle kunna utvecklas till en standard för Sverige. Enligt Reko skall bl.a. den redovisningskonsult, som biträtt företaget lämna en Bokslutsberättelse till företagsledningen/styrelsen. Arbetet med auktorisation och standarder för redovisningskonsulter bedrivs numer även i samarbete med SRF.

En uppstramning och strukturering av branschen skulle i hög grad underlätta Skatteverkets ambition att underlag till inkomst- och skattedeklarationer ska vara riktiga från början. Skatteverket skulle därmed kunna inrikta sin granskning på att upptäcka mer allvarliga fall av skatteundandragande. En stark och enhetlig redovisningskonsultkår skulle dessutom kunna utgöra en kvalificerad kommunikationspart för skatteverket i rättsliga och administrativa frågor.

4 Övrigt

4.1 Opt-in eller Opt-out

Skatteverket är av den uppfattning att grundregeln för aktiebolag bör vara att i bolagsordningen aktivt välja bort revision. Den s.k. opt-out-lösningen är därför att föredra.

4.2 Revisionsplikten för handelsbolag

På sidan 194 i utredningen sägs följande "Utredningen menar att små kommanditbolag inte bör särbehandlas i förhållande till små aktiebolag. Den nuvarande revisionsplikten för handelsbolag bör därför ändras så att den omfattar endast handelsbolag som överskrider de gränsvärden som utredningen föreslår för alla företag." I förslaget till ändringar i revisionslagen sägs dock i 2 § att lagen är tillämplig på "*1. handelsbolag i vilka samtliga bolagsmän är juridiska personer,*". Fråga kan ställas om utredningens intentioner kommit till uttryck i lagtexten.

4.3 Förslag till lag om ändring i skattebetalningslagen

I den föreslagna nya lagtexten hänvisas till 19 kap. 2 § lagen om självdeklarationer och kontrolluppgifter. Rätt hänvisning bör vara till 17 kap. 2 § skattebetalningslagen. Beslut i detta ärende har fattats av undertecknad generaldirektör. Vid den slutliga handläggningen har även närvarit rättschefen Andersson och skattedirektören Algotsson, verksamhetsutvecklare Dahlberg samt rättslige experten Henriksson, fördragande.

Högskolan i Borås är en modern högskola mitt i city. Vi bedriver utbildningar inom ekonomi och informatik, biblioteks- och informationsvetenskap, mode och textil, beteendevetenskap och lärarutbildning, teknik samt vårdvetenskap.

På **institutionen Handels- och IT-högskolan (HIT)** har vi tagit fasta på studenternas framtida behov. Därför har vi skapat utbildningar där anställningsbarhet är ett nyckelord. Ämnesintegration, helhet och sammanhang är andra viktiga begrepp. På institutionen råder en närhet, såväl mellan studenter och lärare som mellan företag och utbildning.

Våra **ekonomiutbildningar** ger studenterna möjlighet att lära sig mer om olika företag och förvaltningar och hur styrning och organisering av dessa verksamheter sker. De får även lära sig om samhällsutveckling och om organisationers anpassning till omvärlden. De får möjlighet att förbättra sin förmåga att analysera, utveckla och styra verksamheter, oavsett om de vill ägna sig åt revision, administration eller marknadsföring. Bland våra **IT-utbildningar** finns alltid något för dem som vill designa framtidens IT-baserade kommunikationslösningar, som vill analysera behov av och krav på organisationers information för att designa deras innehållsstrukturer, bedriva integrerad IT- och affärsutveckling, utveckla sin förmåga att analysera och designa verksamheter eller inrikta sig mot programmering och utveckling för god IT-användning i företag och organisationer.

Forskningsverksamheten vid institutionen är såväl professions- som design- och utvecklingsinriktad. Den övergripande forskningsprofilen för institutionen är handels- och tjänsteutveckling i vilken kunskaper och kompetenser inom såväl informatik som företagsekonomi utgör viktiga grundstenar. Forskningen är välrenommerad och fokuserar på inriktningarna affärsdesign och Co-design. Forskningen är också professionsorienterad, vilket bland annat tar sig uttryck i att forskningen i många fall bedrivs på aktionsforskningsbaserade grunder med företag och offentliga organisationer på lokal, nationell och internationell arena. Forskningens design och professionsinriktning manifesteras också i InnovationLab, som är institutionens och Högskolans enhet för forskningsstödande systemutveckling.

HÖGSKOLAN I BORÅS

VETENSKAP FÖR PROFESSION

BESÖKSADRESS: JÄRNVÄGSGATAN 5 · POSTADRESS: ALLÉGATAN 1, 501 90 BORÅS
TFN: 033-435 40 00 · E-POST: INST.HIT@HB.SE · WEBB: WWW.HB.SE/HIT